

SLOVENSKI JADRAN

LET 11. ŠTEV. 6

Koper, petek 6. februarja 1953

Družinski branik
KOPER-Versijeva ul.

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

OSMI FEBRUAR NAŠ KULTURNI PRAZNIK

Vsako leto se zbiramo po vsej naši domovini in kjerkoli živi slovenski rod, da proslavimo obletnico smrti našega največjega pesnika — Frančeta Prešerena. Ta dan pa za nas od leta 1945 pomeni še več, pomeni praznik poleta naše svobodne misli, naših duhovnih moči, našega stvariteljskega duha in napredka.

Sto let je tlela napredna Prešernova misel in vlivala poguma rodu za rodom, da je dočakala svoboden razmah in v plemenitem boju vsega slovenskega naroda uresničila njegove težnje, težnje velikega misleca in vseh, ki jih je njegova pesem opremilnila.

Drobna knjiga Prešernovih poezij, v kateri je z največjo ljubezljivo, hrepenenjem in topilno srca vklesano trpko življenje duhovnega orjaka, pomeni v kulturni stavbi slovenskega naroda granitni temelj, močan svetilnik v novi zarji.

Goroviti o Prešernu in o njegovem pomenu pomeni poznati vse naše kulturno življenje v zadnjih sto letih, pomeni proslavljanju uspešno rast in uveljavitev narodove kulture od Mure in čez, vse do Jadranja. Morda bomo to rast najbolje opredelili s Cankarjevimi besedami vitez naroda hlapcev smo postali narod junakov.

Kako je slovenska kultura postala last vsega našega ljudstva, nam je najboljši dokaz naš narodnoosvobodilni boj, ko se je ljudstvo odreklo vsemu in z nadčloveškimi naporji zmagovalo, ni se pa odgovedalo uživanju svojih kulturnih dobrin, še več: ustvarjalo je nove.

Po sedmih letih svobodnega razmaha naše kulturno-prosvetne dejavnosti že občutimo blagodejni vpliv prizadevnosti pozrtovovalnih prostovoljnih delavcev in širokega kroga članov najrazličnejših naših prostovoljnih društev. Mogočna rast naše industrije, krepitev gospodarstva nasprosto in vse večja samozavest naših delovnih ljudi je omogočila živahnejšo in trdnejšo umetniško ustvarjalnost in poustvarjalnost. Dala ji je novo vsebino in se kaže tudi v vrsti novih oblik kulturnega življenja. O tem nam pričajo uspehi na tem področju od prosvetnega krožka v podjetju in na vasi, močnih prosvetnih društev po naših večjih središčih in tovarnah do naših osrednjih kulturnih in znanstvenih ustanov.

V tem splošnem poletu se pa moramo le vprašati, če so naši uspehi povsod taki, da smo la'ko z njimi zadovoljni. Dobro se zavedamo, da je kulturna rast odvisna od gospodarskih činiteljev, vendar je vprašanje, če nismo morda marsikje le prezeli ugodne prilike, da bi kakorkoli pomagali uresničevati znano geslo: »Kulturo ljudstvu!«

Upoštevati moramo, da se kultura ne kaže samo v tem, da prepevamo, igramo, beremo in podobno. Prevečkrat se radi omejimo na tako, lahko bi rekli, prakticistično pojmovanje kulture.

Naša kultura je naše vsakdanje življenje, karor je tudi naša politika naše vsakdanje življenje in zato mora biti naša kulturna politika dvig in težnja k čedalje dostojejnemu in človeka vrednemu življenju.

Taka je tudi osnovna črta in težnja vsega umetniškega ustvarjanja naših velikih ljudi. Naša osnovna dolžnost pa je, da se učimo, kako bi te kulturne dobrine, ki so jim naši umetniki pridali košček svojega srca in del sebe samih, pravilno in dostoожно uživali. To je tudi glavni pomen našega kulturnega praznika.

Kako smo doslej to opravljali, vidimo, če se zamislimo v naše lastno vsakdanje življenje in v življenje našega bližnjega.

Uživati dobrine naših umetnikov — tudi to je samo po sebi umetnost. Posredovati te dobrine ljudem, vsem našim ljudem je pa nalogu tistih, ki jih razumejo, ki jih znajo ceniti in ki si ob tem plemenitijo duha in srce.

Naše ljudstvo samo je neizčrpen vir modrosti in umetnosti. Znati upoštevati, kar je dobrega, in odvejati pleve, pomeni širiti in utrjevati narodovo kulturo.

Ugotovili smo povezanost gospodarskih činiteljev s kulturno rastjo. V tesni povezanosti s kulturo je tudi človekov ponos. Zato utrjevanje narodne kulture pomeni istočasno utrjevanje narodne zavesti.

Po uspehih, ki smo jih na kulturnem področju dosegli v teh povojnih letih svobodnega razmaha, smemo biti zadovoljni. Vemo pa, da se le nismo preveč zavezali za to, da bi bili uspehi še večji.

Oglejmo si stvarno naše kulturno življenje v naših krajih, ki so v polpreteklem času morda največ tripi prav zaradi zapostavljanja in blačenja vseh mogočih kulturnoscev in lažipredstavnikov večisočletne kulture.

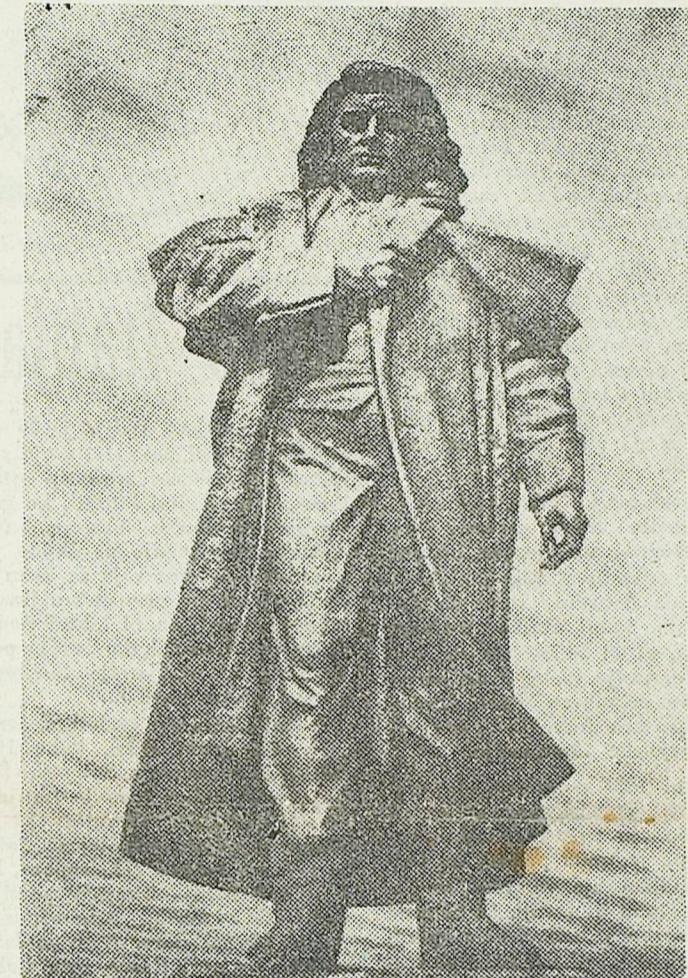
Ugotoviti moramo, da je po naših vseh težnja po kulturi in izobražbi iz dneva v dan večja, da naši ljudje čutijo vse večjo potrebo po uživanju naše umetnosti in težijo za znanjem. Ob kulturnem prazniku bi morali prav prosvetni kulturni delavci se zamisliti ob tem in svoje odgovorne naloge do našega delovnega ljudstva izpolnjevati z večjim disinteresom in odgovornostjo. Kakšne so njihove konkretne naloge pa, ne bo težko uvideti, če le stopijo med ljudi in prisluhnemo njihovim željam. Tako bomo lahko v bodoče praznovani naš kulturni praznik z večjim zanosom in samozavestjo.

Slovenci v Italiji „hvalijo“ De Gasperijevega boga

Slavnostno je izjavljal gospod De Gasperi, da so Slovenci v Italiji lahko zadovoljni, ker uživajo vse demokratične pravice. O teh pravicah smo že slišali sto in stokrat, sami smo se prepričali, kakšne pravice deli Italija drugim narodom. Sto in stokrat je prav takoj današnja uradna Italija dokazala, da se ne loči od bivše fašistične v ničemer drugem, kakor po imenu. Žalostno dejstvo je, da volk dlako menja, čudi pa ne. Z Italijo pa bi le moral biti nekoliko drugače, ne zaradi tega, ker se je iz fašistične prelevila v demokrščansko, pač pa že zaradi tega, ker bi jo moral zadnja katastrofa, v kateri je žrtvorvala na stotisočih svojih nedolžnih ljudi in se osovražila po vsem svetu, nekoliko spamerovati.

Klikce sovraštva, ki jih je vsejal fušizem, se danes pod lažikrščansko vladavino De Gasperijske bohotijo v nič manjši meri kakor prej. Kar je slovenskega, kar je jugoslovanskega, je za italijanske avanturiste in politične spletkarje samo po sebi sovražno njihovim maklepom. Dejstvo je, da je to tudi res. Vprašanje pa je, kako dolgo bo italijansko delovno ljudstvo in sploh vsi pošteni Italijani oklevali pred alternativo — namreč ali so za pošteno in možato sožitje s Slovenci in sosednjo Jugoslavijo, ali pa odobravajo početje današnjih italijanskih oblastnikov in vseh mogočih šovinističnih strank,

(Nadaljevanje na 2. strani)

Mesto Kranj, kjer je France Prešeren preživel dolgo vrsto let in tudi umrl, je velikemu sinu slovenskega naroda postavilo lep spomenik, delo kiparjev Frančiška Smerduja in Petra Lobode

Pusti pašniki bodo že v nekaj letih dajali prvo vrstno grozdje in sadje

Dolimo med Črnim kalom in Dolom pri Hrastovljah imenujemo Ijudej Hrastovelska dolina. V tem kraju so kmalu po osvoboditvi nastale tri kmečke delovne zadruge, ki pa niso imele tistih gospodarskih pogojev, ki so potrebni za dober razvoj. Ob reorganizaciji se nekdanje »komunele«, ki so jih imale omenjene tri zadruge, preše v upravljanje kmetijske zadruge v Črnem kalu.

Traktorska brigada iz Slovenije je pred dvema letoma zrigolala v tem

kraju večje površine zapuščenih pašnikov, ki so jih zadružniki potem priravljali za napravo novih vinograda. Tako delo zahteva dobroh in sposobnih ljudi, ki vedo, kaj hočejo. Dobro gospodarstvo je zelo težko, posebno še, če se ljudje tradicionalno navajajo na drobno gospodarjenje. Vse kaže, da je vodstvo kmetijske zadruge v Črnem kalu s prave strani zagrabilo za to gospodarsko tako važno vprašanje. Treba je samo vedeti, da je v občini Črnika

vsega osem večjih vasi z več manjšimi zaselki, in da je ta kraj bil vedno gospodarsko zelo pasiven. Tu ni nobene industrije, ki bi zapošljala odvisno delovno silo. Treba je bilo najti izhod iz tega stanja. Kako? Začetki so že vidni.

Na približno štiri in pol ha zri-golane površine so nasadili 25.000 trt, ki jih bodo letos že cepili. Od skupnih 20 zri-golanih površin je sedaj pripravljeno za saditev 16 ha. Vse že pripravljene površine so terasirali in tako pripravili bodoče vinograde za obdelavo s stroji. Odpadlo bo ročno okopavanje in škopljajanje. Na pripravljene površine bodo sadili že cepljene sadike in tako prihranili dve leti dela. Nasadili bodo do 60 do 70 tisoč trt, ki jih bodo v nekaj letih že dale prvi pridelek. Pripravljeni imajo 40 wagonov gnoja in 10 vagonov kolov, kar pa še ne bo dovolj.

xxx

To je šele začetek velikega gospodarskega preobrata v tej dolini. V prihodnjih letih računajo, da bodo postopoma pripravili za nove vinograde še okoli 180 ha podobnih zapuščenih pašnikov in okoli 20 ha za sadovnjake. Že danes je videti na Črnikaškem hrnu veliko sprememb. Dva mogična traktorja sta ga skoro vsega preorala v globino 80 do 100 cm. Prav tako sta napravila na pobočjih Tinjanškega in Ržanskega hrna. Te dni je na teh pobočjih vse živo. Delavci, ki jih je najela kmetijska zadruga za daljšo dobo, pri-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Glavni odtočni jarek čistijo

Sodelovanje med balkanskimi državami

Po obisku turškega zunanjega ministra Köprülja, je prišel ta teden na petdnevni obisk v Jugoslavijo tudi grški zunanjki minister Stefanopoulos. Že v zadnji številki našega lista, ko smo pisali o obisku turškega zunanjega ministra v Beogradu, smo poudarili manjše bregajskih političnih krogov, da so se razgovorili med jugoslovanskimi in turškimi državniki vodili v duhu trojnega sporazumevanja, pa čeprav ni bil navzoč grški uradni zastopnik. Prav v istem duhu bodo razgovori tudi sedaj, ko se mudi v Jugoslaviji grški zunanjki minister Stefanopoulos.

Ne bomo podrobneje opisovali samega poteka razgovorov med grškimi in jugoslovanskimi zastopniki, saj smo že zadnjic opisali smisel in cilje turškega in grškega obiska. Gre pa za tesno sodelovanje miroljubnih balkanskih držav na vseh področjih, predvsem za skupno obrambo proti morebitnemu agresorju in za učvrstitev miru v tem delu sveta.

Danes hočemo predvsem poudariti, da je to sodelovanje plod iskrenih želja tako narodov Jugoslavije kakor tudi Grčije in Turčije. Prav zaradi tega so narodi vseh treh držav pozorno spremljali potek razgovorov in z velikim zadovoljstvom sprejeli poročila, ki so potrdila, da so se razgovori vodili v najbolj prijateljskem vzdusu ter da bo rezultat vsega končni sporazum, ki bo omogočil balkanskim narodom daže dihanje in se bolj učvrst med njimi zavest, da prispevajo s tem k veliki zamisli splošnega svetovnega miru in sodelovanja, ki si ga žele narodi na vseh kontinentih.

Vsa jugoslovenska javnost je izkreno pozdravila Stefanopulosov prihod v Beograd in njegove iskrene izjave ob odhodu v Atenah, ko je poudaril, da Beograd, Atene in Ankara iščejo tako obliko trojnega sporazuma, ki bi hkrati odprla vrata za sodelovanje vseh drugih držav, ki tako sodelovanje želi, predvsem balkanskih držav, ki bi se osvojile sovjetske dominacije.

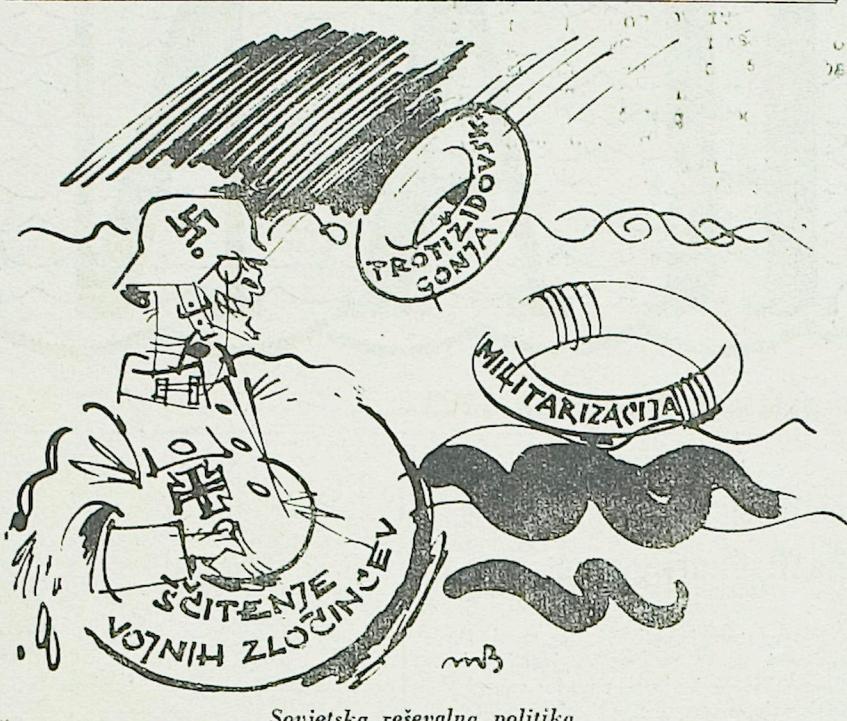
Odveč bi bilo poudariti, da tudi vsa svetovna javnost pozdravlja miroljubno akcijo treh balkanskih držav. Žal pa je treba prizeti, da balkansko sodelovanje ni všeč sovjetskim mogotom in Italiji, ki bi toda svojo udeležbo v balkanskem sporazumu izkoristila za uresničenje svojih imperialističnih ciljev. V teh državah vidijo v balkanskem sodelovanju ne samo oviro za svoje imperialistične težnje proti Jugoslaviji, temveč na Balkanu sploh. Zlasti Italija skuša izkoristiti balkansko sodelovanje kot sredstvo za zadovoljitev svojih appetitov na škodo Jugoslavije. Toda prej ali slej se bo morala spriznatiti z dejstvom, da predstavila to sodelovanje pomemben politični in vojaški činitelj v obrambi mednarodnega miru.

Pravilno je ocenil sedanje italijanske manevre in spletki komentator bregajskega radia, ko je dejal, da je Italiji na poti močna Jugoslavija, pa čeprav je prav takšna Jugoslavija, temveč ga hoče izkoristiti v svoje imperialistične cilje. Popolnoma prirodno je, da so takšni poskusi morali propasti zaradi stvarnega gle-

danja v Ankari in v Atenah ter zaradi čvrstega stališča Jugoslavije in njenega strateškega pomema.

Balkanske države pa nimajo nič-

sar proti sodelovanju Italije na Balkanu, toda edino v primeru, da preneha zigranjem vloge hegemonistične sile.

Kako Italija trguje s Sovjeti

De Gasperijeva Italija je že v neštetih primerih pokazala svoje zavezništvo s Sovjetsko zvezo in ostalimi kominformovskimi sateliti, ko gre za protijugoslovenske nastope. Njena politika izsiljevanja na škodo jugoslovenskih interesov je že vsem znana. Verjetno pa niso vsemu javnemu mandnu dovolj znani tehnični podatki, ki govore o tem, kako Italija posebno skrbi za »priatelje Sovjetov« v gospodarskem pogledu.

Nekaj zanimivih podatkov nam bo prikazalo jasno sliko, kako Italija favorizira trgovino s Sovjetsko zvezo. Najnovejši dokaz nam je italijanska petrolejska ladja »Mirella«, ki je iz Alabada peljala petrolej za Poljsko, in pri tem tvegala celo zaporo, ki jo Velika Britanija izvaja v perzijskih vodah od izbruhna Anglo-iranskega petrolejskega spora. A to je le majnovejši primer. Razne liste italijanskega izvoza v Sovjetsko zvezo nam povedo še kaj več: v samih treh letih je Italija dobavila Rusiji tri 5000-tonске trgovske ladje, tri tibische motorne ladje, 15 vlačilcev za visoko morje in 20 obalnih, 200 žerjavov, opremo za 150 električnih central, 125 električnih motorjev po 100 KW in 1500 po 70 KW. Dalje je dobavila za 1 milijardo 100.000.000-litr transformatorjev, za 900.000.000-električnega materiala, 245 buldožerjev in raznih drugih naprav za 5 milijard 500 milijonov.

Tudi »Autonomni konzorcij« genovskega pristanišča je napravil Sovjetom že lepe usluge. Samo junija dan je izročil SZ dve 3000 tonski ladji, zdaj pa končuje zadnjo serijo dvajsetih vlačilcev za sovjetsko mornarico.

Italija je tudi pristala na to, da plača rusko pšenico 750 dolarjev za tono več kot ameriško, samo da bi zagotovila ravnotežje kliminga. Če so ti podatki zmani iz legalne trgovine, kaj mora še biti z ilegalno trgovino. Med tvrdkami, ki najbolj trgujejo s SZ lahko navedemo Pirelli, ki je dobavila Češki 3000 velikih navojev posebne žice samo januarja, Ansaldo-San Giorgio Genovese, ki dobavlja turbine in generatorje.

Tvrdka Sices je nič manj kot nekak posrednik med SZ in Francovo Španijo, ki ji dobavlja velike količine ruskega zlata in češko lahko orožje. Iz italijanskih pristanišč odpošiljajo nabaje ameriških cigaret, ki jih kominformovski agenti nabavijo v Tangerju, odpošljajo na Madžarsko od koder jih zopet prodajo v sovjetsko zasedeno področje Avstrije s 50% dobičkom.

Ilegalna izplačila gredo preko podružnic »Banca di Roma« in »Banca commerciale Italiana« v Švici, ki dobivajo kredite od »Banca Cantonale« in od »Unione bancaria Elvetica« iz Žuricha. Te pa so v neposredni zvezi z rusko Gossbank in sovjetsko narodno banko.

Istočasno ko ima Italija tako tesne trgovinske zveze s sovjetskim področjem, pa ovira trgovino z Jugoslavijo. Nedavno je prišlo na Milanskem trži-

štu proti sodelovanju Italije na Balkanu, toda edino v primeru, da preneha zigranjem vloge hegemonistične sile.

Nova ameriška zunanja in notranja politika

Največji svetovni politični dogodek tega tedna je bila spomenica predsednika Eisenhowera ameriškemu kongresu, v kateri je napovedal denentralizacijo Formoze in odpolek VII. ameriški flote iz formoških voda. Ta sklep predsednika Eisenhowera je na splošno razburil svet, zlasti po Angliji. Eisenhower je podal svoje poročilo o notranji in zunanji politiki šele v nedeljek, toda že v soboto je bila v glavnih obmislil znana njegova vsebina v zapadnih evropskih prestolnicah. V Londonu je prav ta vsebina povzročila veliko vznenamerjenost, ker se boje, da bodo ZDA dale proste roke Čangkajšku za napad na Kitajsko celino, s čimer bi se brez dvoma razsimila vojna vlna na ves Daljni vzhod in morda tudi na ves svet.

Angleži masprotujejo takemu početju ne samo zaradi bojazni pred novo svetovno katastrofo, temveč tudi zaradi svojih interesov, ki jih imajo v trgovini s Kitajsko. Na splošno lahko ugotovimo, da je Eisenhower sklep o Formozi naletel na negativni sprejem v zapadnem svetu, zlasti v Angliji pa tudi v Indiji in drugih azijskih državah. Angleški zunanji minister Eden je postal v torek v spodnji zborниki pričakovano izjavo v zvezi z Eisenhowervimi sklepom ter je poudaril, da je angleška vlada že 31. januarja izrazila ameriški vladni bojazem, da bo imel ta sklep negativne politične posledice. Angleška vlada je jasno povedala, da denentralizacije Formoze ne odobrava. Eden je postal to izjato prav istega dne, ko je prišel v London ameriški zunanji minister Dulles na razgovore. Kakor so pozneje javili iz Londona dobro poučeni krog, je bil glavni predmet razgovorov med Dullessom in angleškimi predstavniki vprašanje Formoze in Daljnega vzhoda. Pri tem je prišlo celo do prerekanja in medsebojnega očitanka. Dulles je baje očital Angležem, da se protivijo denentralizaciji Formoze, na drugi strani pa nočejo pristopiti k evropski obrambni skupnosti.

O tej zadevi so na dolgo razprav-

ljali tudi včeraj v angleški spodnji zbornici na predlog bivšega zunanega ministra laburistične vlade Morrisa. Zanimivo je, da Churchill nã hotel dati nobenih podrobnosti o svojem nečudnem obisku v ZDA in tudi nã hotel odgovoriti, če se je razgovarjal s Trumanom in Eisenhowerm o Formozi.

Brez dvoma je treba poudariti, da je zaradi Eisenhowervega sklepa prišlo do odprtega prepada med angleškim in ameriškim javnim mnemjem. Tudi ves angleški tisk izraza pesimizem ter poudarja, da se možnost premirja na Koreji s tem še bolj oddaljuje, posebno če se upošteva, da je sedaj odprta pot tudi Čangkajšku, da sodeluje v korejskem konfliktu. Razen tega pravi angleški tisk, da Eisenhower namerava dati prednost reševanju azijskih zadev pred evropskim, kar so že zdavnaj napovedovali azijsko orientirani ameriški republikanci.

V Indiji so zavzeli odločno stališče proti Eisenhowervemu sklepu. Indijski listi so poudarili, da to predstavlja grožnjo druge fronte na Kitajskem, ker bodo kitajski nacionalisti dobili vzpodbudno za napad na celino, s katere so bili pred štirimi leti sramotno pregnani.

Predvsem poudarjajo indijski in angleški listi, da predsednik Truman ni hotel obravnavati Maocentungovo Kitajsko pred Čangkajskovim napadom, ko je leta 1950 postal v formoske vode VII. ameriški floto, temveč nasprotno, hotel je preprečiti pot zmagovitimi Maocentungovimi armadam na Formozo, kamor je bežal Čangkajšek s svojo korumpirano vladno.

Eisenhowerjev sklep je naletel tudi v ZDA na različno stališče. Nekateri republikanci in demokrati odobravajo Eisenhowervjev korak, drugi pa so nastopili proti. Nekateri trezni glasovi so izjavili, da utegne Eisenhowervjeva poteka napeljati vodo na sovjetski milin in povzročiti razpok med ZDA in vremeni zavezniški.

je od tega rezerviral za občine v Španiji 140.000—din. za društvo upokojencev 400.000—ostenek preko poldrugega milijona pa je prepustil mestnemu odboru v uporabo za komunalne zadeve. To nam ponovno dokazuje, da ima našo ljudstvo popolno zaupanje v novi mestni svet. Od tega je bilo na zasedanju določenih 400.000 din za najnujnejše potrebe prosvetnih ustanov.

Cloveku, ki je prisostvoval že drugič temu zasedanju, niso naredila padle toliko v oči obravnavane zadeve, pač pa doli demokratidnosti obravnavanja vsakega problema. Marsikdaj so diskutantji izhajali popolnoma iz nasprotnih stališč, med razpravo so vsejme razčistili in glasovanje je vedno izpadlo soglasno. Brez diskusije pa v Idriji danes ni sprejet niti en predlog. Sedaj bodo odborniki vse probleme prenesli pred ljudstvo po rajonih. Ustvarja se torej prava komuna s sodelovanjem vsega ljudstva.

Srečko Logar

Drugo zasedanje mestnega sveta v Idriji

Dne 28. januarja je bilo drugo zasedanje mestnega sveta v Idriji, kjer so rešili nekaj načelno važnih vprašanj.

Najprej so zavzeli stališče do okrajnega plana, ki predvideva skoraj 3 milijarde brutto dohodka, kjer je bilo ugotovljeno veliko nesporazume med donosom industrije in kmetištva, zato pa je težiščo dohodka prešlo na idrijsko stran. V zvezi s tem se je razvila živahnna diskusija, ki je pokaala veliko zaostalost našega kmetištva. Naš kmot se hoče še vedno deldati starih oblik dela, kar se avtomatično prenaša tudi v zadržništvo. Noče razumeti, da je sanjenje žitarjev pri nas nedonosno in v nekaterih primerih celo škodljivo. Računi kažejo, da se pri nas najbolj izplača sajenje krompirja, ki ima zelo dober hektarski donos. Druga panoga, ki obeta velik dohodek, ki pa ji tudi ne posvečamo potrebne pažnje, je sadjarstvo. Konkurenca bo kmalu nekobil naše kmete privatnike, da bodo šli v zadržke, ker s sedanjimi primitivnimi proizvajalnimi sredstvi ne bodo prišli daleč. V pravu lu je bil postavljen tudi odnos kmota do delavcev, kar je važno posebno v Idriji. Ožigosana je bila KZ Vojsko, ki vedno apelira na rudarje za pomoč kmetijstvu, ki pa rudarji ni bila pripravljena prav ničesar nuditi. Idriji na primer manjka mleka. Vojskarji pa so skozi Idrijo vozili maslo v Ljubljano. Upravičeno torej pričakujemo, da bodo Vojskarji spremnili svoji stališče. Glavni donos našega okraja pa bo slej ko prej živinoreja, ki je že dosegla predvojni stalež, zato bomo morali sklicevanje na poslednje vojne že enkrat opustiti.

To je industrija že napravila, saj je idrijski rudnik, ki je bil tudi težko prizadet, dvignil stopnjo akumulacije od 415 na 515 odstotkov, s čemer bo ustvaril nov vir dohodka, in upa, da bo celo to stopnjo prekoračil s pravilno izrabo delovne sile.

Svet je nato prešel na obravnavanje lastnega gospodarstva, reorganiziral mestno komunalno podjetje z plodnostno delo likvidirane potrošniške zadruge je stopilo še enkrat in poslednjič v ospredje. Likvidacijska masa je znašala nad 2 milijona same v gotovini. Občni zbor

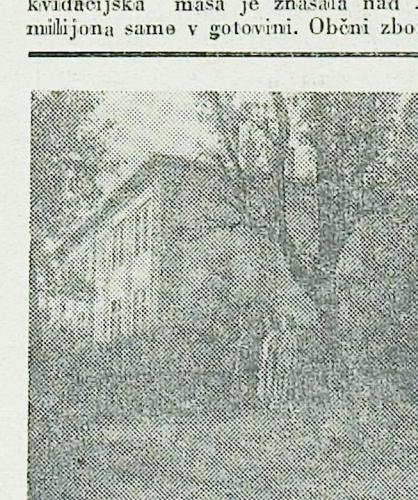
Slovenci v Italiji

(Nadaljevanje s 1. strani)

ki jim je glavni namen razpihovanje sovrašta in nestrnosti do svojih sosedov.

Bombni atentat 2. t. m. na slovensko gimnazijo v Gorici pomeni samo epizodo mračnega delovanja italijanskih imperialističnih prenapetežev.

Takih primerov smo od 1947 leta našeli že precej. Zalostno bi bilo, spominjati jih ponovno, ker se človeku gabi, da se takšne stvari še vedno dogajajo v letih po tako grozni kalvariji človeštva. Italijanski politikanti in njihovi atentatorji na slovenske kulturne ustanove pa naj bi se zavedali, da kdor se meča loti, bo z mečem pokončan.

Poslopje osnovne šole v Pregarju

ker se nič ne oglašimo. Je že takoj težko vzamemo v roko svinčnik in papir, kot pa kopač ali plug. S tem pa ni rečeno, da nima nobenih potreb. Nasprotno veliko jih imamo, ki bi jih treba rešiti.

Vse poti z glavno cesto vred, ki nas veže z ostalim svetom, so zelo nemarjene. Ljudje naši vasi sicer včasih nekaj popravijo, kadar je pač neogibno. Bezovičani pa se ne nič pritaknijo tistega dela, ki ga tudi sami uporabljajo.

Drugo vprašanje je voda. Nekako 150 metrov nad vasjo imamo studenec, ki je včasih dajal vodo za vso vas. Sedaj pa se je ta studenec preložil in smo ostali skoraj brez vode. Kaj to pomeni za vas, ki ima 47 družin in okoli 140 glav živine, večamo tisti, ki mora vodo nositi ali pa dovozati od daleč. Veliko časa zupljamo samo za dobavljanje vode.

Če bi se občina malo pozanimala, bi ljudje radi pomagali s prostovoljnim delom. Poiskati bi bilo treba žilo studenca in znova zajeti vodo, zgraditi rezervoar in od tem speljati vodo v vas in po hišah.

KONFERENCA LJUDSKE FRONTE KOPRSKEGA OKRAJA

Prebivalstvo je z navdušenjem pozdravilo predlog o preimenovanju Fronte v Socialistično zvezo delovnih ljudi

V tork je bila v Kopru okrajna konferenca Ljudske fronte, katere se je udeležilo 99 izvoljenih delegatov vseh osnovnih frontnih organizacij okraja. Delegati so v svoji sredi tople pozdravili komandanta Vojaške uprave JLA polkovnika Milloša Stamatovića ter zastopnika Fronte bujskega okraja tov. Medico in Jukića, ki so se konference udeležili kot gostje.

Po uvodni besedi tov. Julija Beltramia, izvoliti delavnega predsedstva ter komisij je imel tajnik okrajnega odbora Fronte Albin Cotar referat o delu in nalogah Fronte. V začetku je poudaril zgodovinsko povezanost delovanja tukajšnje frontne organizacije z delovanjem in razvojem Fronte v matični domovini, nato pa je analiziral nekatere uspehe in pomanjkljivosti v delu frontnih organizacij. Predvsem je poudaril, da smo dosegli v odpravljanju birokracije in odvišnega aparata že precej uspehov. V politično družbenih organizacijah ni danes več — razen redkih izjem — profesionalnega političnega kadra. Pred leti je bil pri okrajnem odboru SIAU v Kopru 41 plačanih političnih profesionalcev, pri okrožnem pa 80. Danes so na okrajnem odboru le trije plačani ljudje, okrožnega odbora pa ni več.

Tov. Cotar je zatem govoril o željah vseh osnovnih frontnih organizacij, da se Ljudska fronta preimenuje v Socialistično zvezo delovnih ljudi, ter poudaril, da bodo zastopniki koprskega okraja letos pravik nastopili kot delegati na konгресu Ljudske fronte Jugoslavije. V zvezi s tem je tov. Cotar poudaril, da to preimenovanje pomeni predvsem opustitev starega načina dela, ko so ponekod podcenjevali vlogo Fronte in ji niso dajali dovolj razmaha za samostojno odločanje o raznih političnih, gospodarskih in kulturnih vprašanjih. V zvezi s tem so mnogo grešile tudi organizacije Zveze komunistov na terenu, ki so delale preveč odtrgano od Fronte in reševali tudi vsa tista vprašanja, ki bi jih bilo treba reševati v okviru Fronte. Na neki bazi v Kopru so n. pr. komunisti sklicali frontni sestanek, ne da bi predhodno obvestili odbor dotične organizacije. Pri prihodnjem delu bomo morali mnogo bolj gledati, da ne trpi iniciativu osnovnih organizacij na terenu in posameznikov.

V živahni diskusiji so nato številni delegati podprli predlog o preimenovanju Fronte v Socialistično zvezo delovnih ljudi. Delegatka Norma Krevatin iz Izole je poudarila, da bo Socialistična zveza združevala vse narodnosti na našem ozemlju in tesni povezavi z narodi Jugoslavije. Tov. Franc Kralj-Petek je pou-

daril, da je prav, da dobi naša organizacija, ki ima predvsem anti-fašistični značaj, ime, ki bo bolj v skladu z njenim širšim področjem dela pri graditvi socializma skupaj z narodi Jugoslavije. Delegat Rado Čehovin je med drugim dejal, da je ob preimenovanju sicer prva stvar preusmeritev dela Fronte, da postane v resnicu politični vzgojitelj množic, da pa gre ob tem tudi za moralno zadoščenje, kajti naši ljudje si že dolgo želijo, da tudi formalno postanejo sestavni del Ljudske fronte Jugoslavije — bodoče Socialistične zveze delovnih ljudi Jugoslavije.

Ob zaključku diskusije je govoril tudi tov. Julij Beltram. Poudaril je, da je diskusija konference pokazala, da moramo takoj začeti delati. Predvsem moramo utrjevati naše frontne organizacije, kajti le tako se bosta večala ugled in pomen Fronte. Iz naših organizacij je treba odstraniti vse ljudi, ki v njo ne spadajo, ter sprejeti nove, socialistične predane delovne ljudi. Fronta ima veliko vlogo tudi pri vzgoji članov, zlasti pa še mladine. Na tem področju smo dosegli marsikje nezadovoljive rezultate. Na izobraževalnih tečajih je bila na primer u-

deležba zelo nizka, tako da je bil povprečni obisk komaj 5 ljudi na 1 tečaj. Še slabše je zanimanje za kmetijska predavanja, ki so morala ponekod zaradi slabe udeležbe celo prenehati. V nekaterih vseh se mladina raje zabava s kartami, namesto da bi poslušala zanimiva strokovna predavanja.

Po diskusiji so bile volitve delegatov za IV. kongres Ljudske fronte Jugoslavije, ki bo konec februarja v Beogradu. Ljudsko fronto koprskega okraja bo zastopal na zveznem kongresu Fronte sedem delegatov: Ernest Vatovec, Mario Santin, Albin Cotar, Elia Crollini, Aldo Petronio, dr. Luciano Feriglio in Stanko Furlani.

S konference so poslali delegati resolucijo IV. kongresu Ljudske fronte v Beogradu, v kateri pravijo med drugim:

»Člani osnovnih organizacij SIAU, ki so nas izvolili, so nas na predvolilnih sestankih začeli delati. Predvsem moramo utrjevati naše frontne organizacije, kajti le tako se bosta večala ugled in pomen Fronte. Iz naših organizacij je treba odstraniti vse ljudi, ki v njo ne spadajo, ter sprejeti nove, socialistične predane delovne ljudi. Fronta ima veliko vlogo tudi pri vzgoji članov, zlasti pa še mladine. Na tem področju smo dosegli marsikje nezadovoljive rezultate. Na izobraževalnih tečajih je bila na primer u-

Tovarna likerjev in sadnih sokov v Ajdovščini je znana že daleč po svetu. Na sliki: Klet tovarne z velikimi sodi, polnimi sladke tekočine

Prva odmera davka po katastru

Istrski okrožni ljudski odbor je že v začetku leta 1952 sprejel na svojem zasedanju odlok o družbenem prispevku in davki. Ta odlok uvedeja v odmero davka na dohodek kmečkih gospodarstev novost v pogledu načina izračunavanja dohodka.

Odmera davka na dohodek kmečkih gospodarstv za leto 1952 je že izvršeno po tem novem načinu izračunavanja in kmetje že plačujejo svoje obveznosti po novem izračunu. Ker je stvar aktualna in do gotove mere tudi občutno spreminja obveznosti posameznikov do skupnosti od dosedanjih, je potrebno ugotoviti nekatere značilnosti tega novega načina izračunavanja oziroma odmere davka na dohodek.

Po zgoraj navedenem odloku se dohodek od zemljišča ugotavlja po površini zemljišča, po njegovi kakovosti (klasi) in po vrsti obdelovanja (kulturi) na podlagi katastra. Kakovost zemlje in kultura sta osnova elementa, ki ju mora upoštevati novi način izračunavanja dohodka kmečkim gospodarstvom. To se pravi, da zakon loči kmeta, ki ima slabu zemljo. To je pravilno, ker ni zasluga prvega, da ima dobro zemljo, kakor ni krivda drugega, da ima slabo zemljo. Trud oziroma delo, ki ga vlagata prvi in drugi v svojo zemljo, pa je čestokrat večji pri drugem. Zato dela odlok pri ugotavljanju dohodka razliko med enim in drugim. Prav tako ne moremo vseti enak dohodek od njive ali pašnika, travnika ali vinograda itd., ker so stroški obdelave in dohodki med njimi zelo različni. Novi odlok postavlja princip, da se mora katastrski dohodek izračunavati za vsako kulturno posebej. Še nadalje pa je ostal princip davka na dohodek, ki je bil postavljen tudi v prvotnem odloku o davku na dohodek. Pri ugotavljanju katastrskega dohodka se od vrednosti kosmatega dohodka posameznih kulturnih obdelavajo samo materialni stroški. Stroški človeške delovne sile so ne odbijajo.

Kakor smo že navedli, je novi način izračunavanja katastrskega dohodka različen od dosedanjega. Ta novi način je mnogo bolj pravičen glede na stimulacijo v kmetijski proizvodnji. Dosedanj odlok je ta moment premalo upošteval. Po sedanjem principu je kmet, ki je več pridelal s tem, da je vložil v obdelavo več truda, plačal zato več davka (zaradi progresija v davnih letih) celo sorazmerno več davka od iste površine kot kmet, ki je slabo obdeloval svojo zemljo in imel zato nizek dohodek. Po novem načinu pa se obdavčuje povprečen dohodek posameznih kulturnih. Pod povprečnim dohodkom razumemo srednji dohodek, ki se doseže na običajen način obdelave v okraju, upoštevajoč plodored, ki je običajen v okraju za zemljišča posebnih grup razredov, in ki je ugotovljen na podlagi večletne prakse v merilu celotnega okraja.

Da je ta način boljši, enostavnejši in pravičnejši, ni nobenega dvoma. Tudi ni nobenega dvoma, da je za načina delovnega kmeta stimuliran. Kmet, ki je priden in svojo zemljo v redu obdeluje, bo našel ngrado in zadoščenje v novem sistemu obdavčenja, ker bo za svoj trud nagradjen s tem, da za pridelek, ki ga dosegel preko povprečja, ne bo plačal nobenega davka. Na drugi strani pa bo kmet, ki svojo zemljo slabo obdeluje in bo imel pridelek pod povprečjem, prizadet, ker bo moral plačati davek od povprečnega donosa, to se pravi, da bo moral plačati davek tudi od pridelek, ki ga sicer ni pridelal, pa bi ga lahko, če bi zemljo v redu in v celoti obdelal. Ta princip je bil sicer postavljen tudi v starem odloku, in sicer z besedami v davčno osnovo spadajo tudi dohodeki, ki bi se dosegli z zemljišča, namenjenega za kmetijsko obdelovanje, ki pa ga gospodarstvo po svoji krivi ni obdelalo. Ta princip pa se v praksi ni izvajal niti se ni mogel, ker celotni sistem obdavčevanja ni baziran na katastru, temveč na načinu odmerjanja po davčnih komisijah. Te so zaradi nedostatka potrebnih pokazatev odmerjale samo davek na dohodek (brez predhodne ugotovitve dohodka) največkrat po plačilni sposobnosti posameznih gospodarstev. To se pravi, da je moral tisti, ki je bolje in pridne obdeloval zemljo in s tem dosegel boljše rezultate svojega dela, prispeti več, ker je bil bolj plačilno sposoben, medtem ko je tisti, ki je zemljo (na primer enake velikosti) slabo obdeloval, imel nizke doneze, plačal malo ali nič davka, ker je bil plačilno manj sposoben. Velik del zemljišč latstnikov pa sploh ni bil obdavčen,

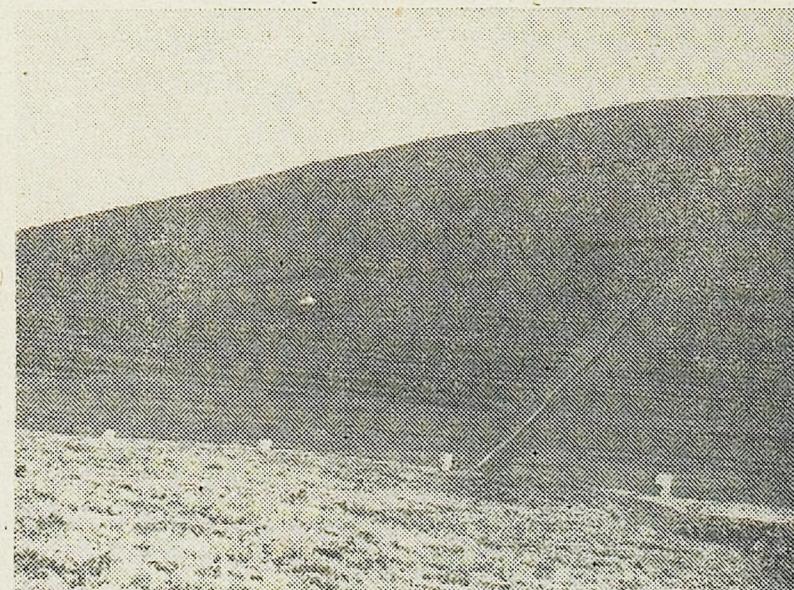
(Nadaljevanje na 4. strani)

Pusti pašniki bodo dajali grozdje in sadje

(Nadaljevanje s 1. strani) pravljajo terase, kamor bodo potem postavili kole in nasadili trte. Iz puščih pašnikov bodo tu napravili moderne vinograde, ki bodo dajali dela in zaslužka ljudem tega kraja, skupnosti pa na stotine hektolitrov dobrega vina za domačo uporabo in za izvoz.

Že govorijo tudi o gradnji večjega gospodarskega poslopja v dolini in večje vinske kleti. Kmetijska zadruga v Črnom kalu se za te gradnje bori in upa, da bo lahko začela z gradnjo že letos. To bo potrebno, ker predvidevajo, da bodo prvi vinogradi v prihodnjih dveh letih že začeli dajati prve sadove.

Tako se prebivalcem vseh vasi te doline odpira pot do boljšega življence — doma. Tu so sami mali kmetje, ki se bili prej prisiljeni hoditi za zaslužkom od Kopra do Trsta, če so se hoteli preživeti. Z razvojem gospodarstva, kot je predvideno, v prvih vrstih vinogradništva in sadjarstva, bo dobitno zaposlitev večje številki ljudi. V bližini bodočnosti bo ta kraj dobil popolnoma novo zunanje lice. Danasne puste pašnike bodo

Pogled na del hriba, kjer so že pripravljene terase

V Sv. Petru pripravljajo velik kulturni praznik

Osmega februarja bo v Sv. Petru obnovljen prvega kulturnega doma. Drugi v Novi vasi bo takoj za njim. Zadnje dni je na gradbišču vse živo. Noben praznik in nedelja ne greša nim. Roke množic, ki se ne ustranijo žuljev in znoja, polagajo kamen na kamen, tlakujejo ita in pripravljajo dvorišče. Ponosno stavijo oder in barvajo kuhiše. Zraven pa se spravljajo: »Ali bo?«

»Seveda bo!« Si odgovarjajo sami. V sreči pa se juri rojeva misel, da niso to le navadne stene iz kamna, temveč, da so te stene naše slovenske kulture, ki jih stavijo na trdne temelje, zgrajene po naših dedih, ki se v tolikih letih sužnosti niso podali sovražniku. Tako se juri zdi, da je ta dom živ, da je pognal korenine in da bo govoril vsemu sistematu svetu, ki nas zmerja z barbarji, ker živimo tukaj.

V nedeljo osmega februarja bo v tej dvorani na novem odru nastopila tudi igralska družina MKUD »France Bevk« Sv. Peter—Nova vas z Ljudske veselobriga »Micki je treba moža«. V igni nastopa preko dvajset oseb, plesalci in vaški itri. Morda se juri pa tudi ta sicer težko izvedljiva igra posreči. Tokrat bodo nastopili tretjič z celovrečem igro.

Tako bo to kulturno društvo dobrojno proslavilo obenem tudi Prešernov dan, obletnico njegove smrti.

Pri obravnavanju kulturno-prosvetnega dela je govornik opomnil na kulturno mitvilo v Istri in delno tudi v Brkinih, kjer bodo morale frontne organizacije graditi še temelje za kulturno-prosvetno delo. V okraju je 18 prosvetnih društev, vsa pa večinoma po kraskih vasesh. Slabu je v okraju razširjen naš tisk, razen dnevnički prihajači le 500 načrnikom, na razne tedenike je naročnih le 1.600 načrnikov, na razne mesečnike pa samo okoli 200.

Referat je kot naloge frontnim org-

anizacijam nakazal potrebno politično delo v borbi za dvig proizvodnje v okraju in možnost razvoja posebno živinoreje, vinogradništva ter sadjarstva.

Pri nadaljnji točki dnevnega reda

je konference izvolila 4 deležate za IV. Kongres Ljudske fronte v Beogradu. Za deležate so bili izvoljeni GRMEK Alfonz, zaslužen borec iz NOV in aktivist, ZADNEK Leonar-

do Jadrana

KOMEN NA KRASU

Nekaj drobnih vesti imamo, ki bi jih radi povedali.

Pred nekaj tednji je bil sestanek vseh prostvenih delavcev, ki so se obvezali, da bodo sodelovali s predavanji v Ljubljanski univerzi. Od vseh teh prostvenih delavcev v občini pa sta do sedaj pokazala dobro voljo le učitelj Zdravko Forčič in zobar. Oba sta imela nekaj predavanj. Mislimo, da bi tudi ostali lahko pokazali manj več razumevanja posebno še, ker bi ljudje radi poslušali predavanja in je zanje precej zanimanja. Prejšnji torek so bila tako predavanja v šestih vseh in udeležba je bila velika. Ker pri domačih prostvenih delavcih, razen treh ni bilo odsiva, so prisli na pomoč trije iz okraja. Predavanja so bila zgodovinskega, zdravstvenega, znanstvenega in pravnega značaja.

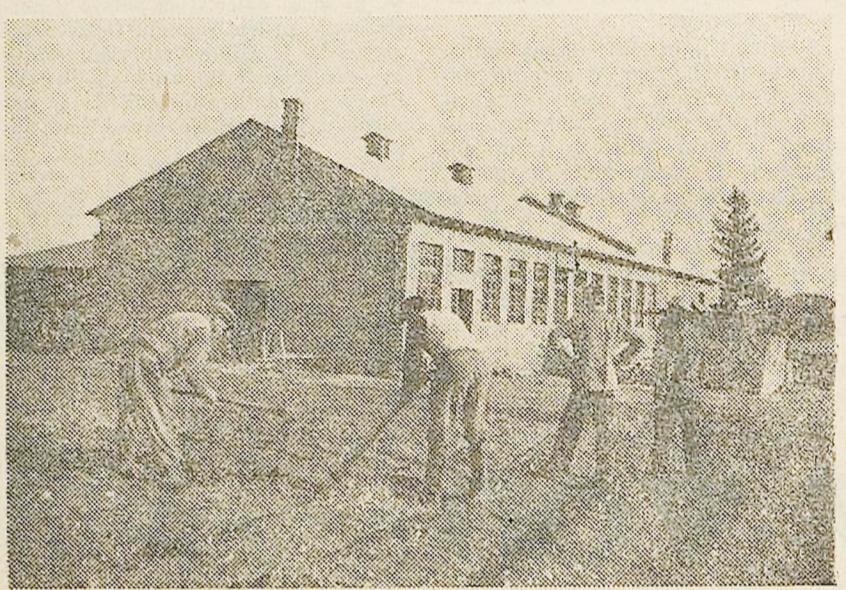
Kmetijski odsek splošne kmetijske

so dali realne podatke o stanju živine. Ugotovljeno je bilo, da je zaradi lanske suše nekaj manj živine in je tudi slabše rejena. To je povsem razumljivo, ker je kmalu kar smo jo pridekali bolj trda in teže prebava. Glavno je, da bomo lahko obdržali sedanje število tudi za naprej.

Sveti pri Komnu

Kaže, da bomo kmalu lahko slišali domačo godbo na pihala, katere ustanovitev se živo pripravlja. Zamenkrat se pripravljajo 12 mladih godbenikov, da bodo pokazali svoje zmožnosti. To bo za vas velik dogodek, posebno še za mladino, ki se rada malo zavrti. Upamo, da nam bo godba privedla tudi kakšni koncert.

Za začetek je to kar razveseljiva

Komenski zadružniki so si uredili lepo drevesnico

zadruge je te dni preoral s traktorjem okoli 1 ha zemljišča, ki je bilo last reorganizirane KZD. Polovica tege zemljišča je bila prej zasajena s trtami, ki pa so že opesale. Divjake za nov vinograd bo odsek dobil s Koparskega.

Med kmeti je precejšnje zanimanje za vinogradništvo in sadjarstvo. Nekateri so dali preorati s traktorjem manjše površine zemljišča za obnovno vinograd.

Nekdaj je bilo več sadnega drevja na Krasu. Konkurenca južnega suda med italijansko okupacijo je škodovala sadjarstvu pri nasi, da je matrikateri popolnoma opustil to panogo. V Komnu te dni pripravljamo večjo površino, okoli pol hektarja za novo drevesnico. Za to je veliko zanimanja med sadjarji, ki bodo iz te nove drevesnice dobivali dobra in zdrava drevsca za nove sadovnjake.

Popis živine je bil zaključen že pred določenim rokom. Živinoreje

nova, ki jo vsi pozdravljamo in želimo, da bi čimprej imeli priložnost slišati mlade godbenike.

Kaj pa pevski zbor? Mogoče bi ne bilo težav, če bi poskušali zbrati izmed mladih ljudi na vasi tiste, ki radi zapojejo. Kako bi bilo lepo, če bi zaplavali jasni in lepi glasovi domače narodne in partizanske pesmi čez vinograde in polja pod vasio, yse tja do Komna in še naprej. J. K.

Še o zadruži v Bukovju pri Postojni

V zadruži je bil uveden gospodarski račun. Sprejet je bil tarifni pravilnik, za katerega pa nekateri uslužbenci niti ne vedo. Vsi so prejemali svoje plače fiksno in se nikoli ni nihče potrudil ugotoviti, če je bil placni fond tudi v resnicu ostvarjen. Razen tega pa so potem kar šablonsko vnašali v plačilne liste partecipacijo na dobičku, ne da bi bili poprep zagotovljeni v predčunu planirani odgovarjajoči fondi zadruge. Za tako nepravilno poslovovanje sta bila odgovorna upravnik in predsednik zadruge.

Revisor je ugotovil, da je poslovodja trgovine v Bukovju Jurca Jože v svojem devetmesečnem službovanju »uspele napraviti 196.230 din primanjkljaj. Ko je analiziral vzroke, v kolikor so se ti ali ugotoviti, je prišlo na dan, da je Jurca

samovoljno za dalj časa v presledki zapuščal svoje delovno mesto in prepustjal prodajo in razpolaganje z blagom ostalim uslužbencem, nepoklicanim za ta posel. Tudi če je morda iz tega nastala tako velika škoda, je zanje odgovoren Jurca Jože zaradi svojega skrajno neodgovornega in malomarnega odnosa do zaupanega mu mesta in poverjenega blaga. Vsekakor je za primanjkljaj Jurca Jože odgovoren in po izjavi predsednika OZKZ v Postojni zadevo že obravnavata javni tožilec.

Nesrečo pa ima zadruža tudi z gostilno. V času poslovanja Požar Marije — od januarja do maja 1952 — je ta napravila primanjkljaj v znesku din 81.823, od česar je do revizije konec decembra lani povrnila zadruži 25.390 din. Kdaj bo pa

GOSPODARSKI RAZVOJ V OBČINI ČRNI VRH

Ni bila lahko začeti z obnovo leta 1945 v tistih vseh, ki so bile požagine. Še teže pa je bilo tam, kjer so okupator in belogradistični blapei pustili sledove svoje klenikalne propagande. Tako je bilo v Črnom vrhu nad Idrijo, kjer je bila pri nekaterih do zakrnjenosti usidrana takšna propaganda, kar je bila velika ovira pri prelому s stanjem za prestop v novo. Aktivisti so imeli težko delo, ki je zahtevalo od njih skrajnih naporov, da so uspeli zabrisati te kvarne posledice.

Že jeseni 1945 se je stanje precej izboljšalo in so tudi v Črnom vrhu začeli po zgledu sosedne vasi Zadlog, kjer so delali pri elektrifikaciji, odstranjujati ruševine. Ljudje so sprevideli, da bo treba delo organizirati in se so združili v obnovitveni zadruži, ki je že do jeseni 1948 v glavnem zaključila svoje dela. Zadruga je za obnovo prejela okrog 20 milijonov dinarjev investicij v denarju in gradbenemu materialu. Naravno, da s temi sredstvi ni bilo mogoče zgraditi vse, kar je bilo porušenega. Večiko so napravili oškodovanci sami in prehvalstvo, ki je s sočutjem prisločilo na pomoč. Vrednost prostovoljnega dela je nedvomno dvakrat večja od investicij. Seveda so se dogajale tudi večje in manjše napake, ki so zavirale delo. Nekateri oškodovanci so mislili, da jim more skupnost vse napraviti, na drugi strani pa so bile nekatere družine, ki so vse žrtvovale med NOB in so jim premalo pomogli ali pa so jih celo izravnali iz plana obnove.

Ko je bila obnova v največjem raz-

mahu, so prebivalci občine Črni vrh sklenili, da bodo z lastnimi sredstvi zgradili Zadružni dom. Ogromno delo so napravili prebivalci, nad 28 tisoč prostovoljnih ur. Sami so tudi zbrali gradbeni material in ga darovali za zadružni dom. V Zadlogu so sezgalj za nad 50.000 din apna, zbrali so nad 100.000 din v denarju, kmetijska zadruža, ki je bila kot NAPROZA ustanovljena leta 1916 je dala pol milijona din, država pa 1.500.000 din investicij.

Tako za tem je bilo treba misliti na vodovod, ker so bili ljudje tri leta brez vode in so jo moralni dovzeti 15 do 17 km daleč. Zgradili so nov zbiralnik in vložili veliko število prostovoljnih ur poleg 300.000 din, ki jih je dal OLO Idrija.

Leta 1951 je bila adaptirana stavba za osnovno šolo, upravna stavba za sedež LO, Ljudske milice in pošte. Isteleta je bila obnovljena tudi obratna žaga.

Lahko rečemo, da je malokje kraj, ki bi s takim uničenjem gospodarstvom in v takih političnih okoliščinah dosegel take uspehe. To je zasluga OF, mladine, AFŽ in Zveze borcev, ki so z vso odločnostjo prijeti za delo takoj po končani horbi.

Za bodoče bo treba misliti na razvoj kmetijstva, gozdarstva in živinoreje. Lesni odsek kmetijske zadruge so mislili, da jim more skupnost vse bavi največ z odkupom. Potrebno bo, da bo šel v tem dalje, tako na predelavo lesa. Obstojede mizarnice bo moral razširiti, izboljšati strokovni kader in organizacijo dela. Kazalo bi tudi preiti iz uslužnostne dejavnosti h komercialni. Vprašanje je rešljivo z združitvijo žage z mizarncem in pripeljivostjo ali organizacije privatne obrti škarfartva, ki ima tu že stare tradicije.

V kmetijstvu so pogoji za boljše gospodarjenje. V Zadlogu je bila KZD, ki se je po reorganizaciji priključila kmetijski zadruži Črni vrh. Kmetje niso stopili v zadružo, da bi čimveč del skupnosti in je pri njih igrala veliko vlogo sebičnost in borba za osčne koristi. Za naprej bo naloga članov Zveze komunistov in Socialistične fronte delovnega ljudstva, da bodo vrgajali ideološko in kulturno vaškega delovnega kmeta.

Črni vrh je pretežno živinorejski kraj, zato bo za naprej potrebno misliti na izboljšanje pasnikov, mlekarstva in živine same. Poskrbeti bo treba, da bodo mladi in nadarjeni ljudje šli na razne tečaje in se usposobili za dobre mlekarie in živinoreje.

Ktij

Hruševje

Delo mladine v občini Hruševje je v zadnjem času zelo razgibano. Dobren del zasluga za to ima sekretarka občinskega komiteja mladine učiteljice v Šmilhelu pod Nanosom Alda Volarič. V tej vasi so v decembri lani organizirali tečaj za ročna dela, ki ga redno obiskuje 28 mladih. Vodi ga sama učiteljica Volaričeva, ki to priložnost izrablja tudi za politična in druga predavanja. Največ uspehov na tem tečaju sta imela do sedaj mladinka Marija Šantelj in Franaka Gruden.

Ob zaključku tečaja bo občinski komite organiziral občinsko razstavo ročnih del, na kateri bodo sodelovali tudi pionirji s svojimi izdelki. Mladinci so si tudi sami napravili ping-pong mizo in že pridno vadijo. V prostovoljno gasilsko društvo se je vključilo 22 mladićev, sedem mladih, pa obiskuje tečaj Rdečega križa. Uspehi v tej občini bi bili seveda še večji, če bi bili tudi drugi člani komiteja tako delavnici in samoiniciativni kot sekretarka. M. B.

zadruga izterjala ostanek din 56.433? Vse izgleda, kot bi ga kaj lahko pogrešala.

Od prvega maja pa do konca leta je gostilno vodil Turk Ivan, pomagala pa mu je bivša sprevidnica avtobusa Postojna — Bukovje, Lojzka. Tudi njuno poslovanje je na dan revizije izkazalo po odpisu 1.5% kala primanjkljaj v znesku 51.010. Od tega sta že omenjeni uslužbenci povrnili zadrugi din 15.000 ter se obvezala povrnati tudi ostanek. Revizor končno trdi, da je do manjka prišlo zaradi malomarnega in nevestnega poslovanja.

Revisor dalje ugotavlja, da je nepravilnost delno kriv tudi upravnika zadruge. On je namreč dal nalog, da se je gostilni za nakup vina dodelil poseben ilegalen fond v znesku din 53.000, ostvarjen s kupoprodajo živine. Ta denar ni bil knjigovodskega nikjer prikazan, razen tega pa se je za nakup vina uporabil tudi dnevnih iztržek za vino, ki tudi ni bil nikjer prikazan. Gostilna je bila tako obremenjena samo za razliko med nakupno in prodajno ceno in ker omenjene mahinacije niso bile nikjer knjižene, tudi ni bilo mogoče točno ugotoviti dejanski promet in vse poslovanje. Ugotovljeno je bilo tudi skrajno malomarno poslovanje z drobnim inventarjem. Na dan revizije je bil odpisanega in knjiženega v izgubo kar za din 15.374 uničenega inventarja! Dokončna analiza je ugotovila, da ima gostilna (poleg omenjenega manjka) v letu 1952 din 31.224 izgube. Rentabilna bi lahko postala samo na podlagi izplačila plač uslužbencem na podlagi ostvarjenega prometa, kot to predvičeva tarifni pravilnik — ali z odustum enega uslužbence.

Nasprotno pa je revizor našel neoporečno stanje v ostalih zadružnih obratih. Pohvalil je poslovanje trgovine v Belskem, lesno-trgovinskega odseka, pekarne in mesnice v Belskem, ter ekonomije. Grajal pa je stanje v zvezi z lani likvidirano mizarško delavnico, za katero celo nihče vedel ni, da pripada zadruži. Revizor je mnenja, da morajo nastalo izgubo din 130.080 poravnati samic delavci delavnice, ki so izgubo tudi povzročili, ker so sami vodili podjetje in tudi vse sami obravnavali.

Zadruga izkazuje za preteklo leto skupaj 652.667 din dobička. V tej vsoti ni zapovedena terjatev do delavcev na bivši mizarški delavnici za povzročeno izgubo, obsežene pa so terjatve za povračilo povzročenih primanjkljajev od strani uslužbencev zadruge in sicer: Šturm Marie iz poslovničnice v Belskem din 52.779, Požar Marije iz gostilne v Bukovju din 56.433, Turk Ivana in natakarice Lojzke iz gostilne v Bukovju din 36.010 in končno Jurca Jožeta iz trgovine v Bukovju din 196.230. To so precejšnje vsote in človek skoraj težko razume familijski odnos zadruge do tega vprašanja. Če vzamemo vse primanjkljaje (341.452 din), ki jih zadruža verjetno ne bo mogla v celoti izterjati, dalje nepokrite razlike v cenah še iz leta 1951 v znesku din 142.181, vidimo, da dejanski dobiček znaša le 169.034 din. Revizor je tudi priznala upravnemu odboru zadruge, naj podvzame stroge sankcije proti tistim uslužbencem, ki neodgovorno in malomarno opravljajo svoje delo ter naj za posamezne, odgovornejša mesta predpiše celo kavcije, ki naj zagotovijo vestno poslovanje uslužbencu. Med nakanimi nalogami je tudi izterjatev omenjenih primanjkljajev do konca aprila letos (isto velja za neopravilčene izgube), v nasprotnem primeru pa naj se dolžniki predajo sodišču.

To so v kratkem podatki iz revizskega poročila, ki je bilo prebrano in odobreno na seji upravnega in nadzornega odbora zadruge, priznali pa so ga kot objektivnega tudi vse prizadeti uslužbenci.

Tako je bilo torej stanje ob reviziji zadnje dne lanskega leta. V pričlem mesecu se ni kaj priča izpremenilo in je to zato res čisto vino, ki sem ga bralcem natočil. Na novem upravnem odboru, ki je bil, kot sem že omenil, ta mesec izvoljen na letnem občnem zboru zadruge, pa zdaj leži skrb za odpravo vseh omenjenih napak. KOBRA

*
Prihodnjih bomo objavili še odgovor v izvlečku, ki nam ga je poslal revizor. Jurca. Uredništvo

BRANIK-

v novo in boljše vodnik . . .

Nizek gricast greben, ki je na vrhu obraščen z redkim drevjem in gromovjem, ob vnožju pa z majhnimi vinogradni, loki prijazno dolino nekdanjega Rihemberga – danes Branika, od Vipavskine doline.

Počitne lepote lepoti in sonca je ta kraj. Če pogledas čez greben v daljavo, vidis zasneženi Caven, pogoreje Trnovske planote, Nanos in na severozahodni začetek Alp.

V dolini se od majhnih razdrobljenih vinogradnic ostro loči nekaj

velikih sveče preoranih površin,

ob zavojih in obtožujočih razvalinah,

ki jih je še polno, stojijo nove hiše,

velik zadružni dom in pred njim

sponken vsem padlim te lepe doline.

To je prvi vtis, ki ga dobti potnik,

ki pride v ta kraj Naravno, da mu

vse, kar je videl z visine, da misli.

Vleče ga v dolino, da bi od blizu

spoznal in se porazgovoril z ljudmi.

Ljudje si uravnavajo življenje,

kakor pač najbolje morejo. Kupi ruševin po vasi pričajo, da so tudi tu

rimski in germanški okulturovci

dobro opravili svoje kulturno po-

slanstvo.

Kaj vse so že napravili

dobi in napredni ljudje, da bo iz

tega lepega kraja prej izginuo

naravnost, da bo kraj začivel go-

spodarsko in kulturno boljše živje-

ne – tako kot ga zaslužuje pridni

ljude – dom povadel v naslednjih

stavkih.

Ze leta 1947 je nekaj ljudi ustan-

vilo kmečko delovno zadružo. Ni šlo

samo prva leta, ker je manjkalo

izkušnje za skupno gospodarenje.

Začetne težave je pomagala pre-

broditi država. Kamalu so se začeli

kasati prvi uspehi: velik hlev za

80 glav praščev, v skladisce. Niso

manjali uspehi na polju, ki so da-

jati zadružnikom vzbudilo za na-

pre.

Nekaj so kmietje v tej dolini

posvečali veliko skrb pri delovanju

breskev. Ker sta dve vojni vihri

vplivali na zmanjšanje delovne si-

le, so skoro popolnoma opustili

to panogo sadjarstva. Zadružniki so

se odločili, da bodo napravili bres-

kov nasad večjega obsegra. Bili so

gotovi, da ne bo zgube. In se v tem

niso zmotili. Pripravili so skupno 2

hektarjev in 11 ročnih nasadov. Lani

so jimi ti nasadi obrodili pre bre-

skive. Natrgali so okoli 130 stotov

zelo lepih sadov in jih vse izvozili

v inozemstvo. Inozemski trg je to

prvovrstno sadje zelo dobro sprejet

in so imeli polno povpraševalcev. Z

zavestjo, ki vzbuja upravičen ponos

nad takim uspehom so zadružniki

dejali:

»Z našimi breskvami smo kon-

kurirali vse Slovenijo in tudi Hr-

avtalski.«

Tako prvovrstne breskve so dobiti

s tem, da so sadove redčili že na

drevju, ker bi sicer zaradi suši bilo

veliko, toda le drobnih sadov. Letos

računajo, da bodo dobili okoli tri

vagonje pridelka, če ne bosta prisla-

vmes pozni pomladanski mraz in

slana.

S posebno skrbjo so se vrgli na

obnovno vinogradarje. Lani so se vpre-

no živino in tudi ročno zrigolali 70

arov, ker niso še imeli traktorja.

Na površino so nasadili trte, ki

so se vse oprijele. Jeseni pa so s

traktorjem preorali 5 hektarjev po-

vrsin. Te dni pripravljajo to zemljo

za saditev. Sadili bodo že v

marscu in aprili. V vseh legah

bodo napravili terase, da ne bo vo-

drizala in odnasa na zemlje v dolin-

je. Počasno se bodo v bodec zemlji

zadružni takole izjavili:

»Naši ljude so tako pridni, da

bi se hice prestavili, če bi jim kdo

ukazal.«

Zadružniki se bodo v bodec zemlji

zadružni takole izjavili:

»Naši ljude so tako pridni, da

bi se hice prestavili, če bi jim kdo

ukazal.«

Takole poleta, kot je bil pri-

gradni, je bil zadružni takole izjavili:

»Naši ljude so tako pridni, da

bi se hice prestavili, če bi jim kdo

ukazal.«

Takole poleta, kot je bil pri-

gradni, je bil zadružni takole izjavili:

»Naši ljude so tako pridni, da

bi se hice prestavili, če bi jim kdo

ukazal.«

Takole poleta, kot je bil pri-

gradni, je bil zadružni takole izjavili:

»Naši ljude so tako pridni, da

bi se hice prestavili, če bi jim kdo

ukazal.«

Takole poleta, kot je bil pri-

gradni, je bil zadružni takole izjavili:

»Naši ljude so tako pridni, da

bi se hice prestavili, če bi jim kdo

ukazal.«

Takole poleta, kot je bil pri-

gradni, je bil zadružni takole izjavili:

»Naši ljude so tako pridni, da

bi se hice prestavili, če bi jim kdo

ukazal.«

Takole poleta, kot je bil pri-

gradni, je bil zadružni takole izjavili:

»Naši ljude so tako pridni, da

bi se hice prestavili, če bi jim kdo

ukazal.«

Takole poleta, kot je bil pri-

gradni, je bil zadružni takole izjavili:

»Naši ljude so tako pridni, da

bi se hice prestavili, če bi jim kdo

ukazal.«

Takole poleta, kot je bil pri-

gradni, je bil zadružni takole izjavili:

»Naši ljude so tako pridni, da

bi se hice prestavili, če bi jim kdo

ukazal.«

Takole poleta, kot je bil pri-

gradni, je bil zadružni takole izjavili:

»Naši ljude so tako pridni, da

bi se hice prestavili, če bi jim kdo

ukazal.«

Takole poleta, kot je bil pri-

gradni, je bil zadružni takole izjavili:

»Naši ljude so tako pridni, da

bi se hice prestavili, če bi jim kdo

ukazal.«

Takole poleta, kot je bil pri-

gradni, je bil zadružni takole izjavili:

»Naši ljude so tako pridni, da

bi se hice prestavili, če bi jim kdo

ukazal.«

Takole poleta, kot je bil pri-

gradni, je bil zadružni takole izjavili:

»Naši ljude so tako pridni, da

bi se hice prestavili, če bi jim kdo

ukazal.«

Takole poleta, kot je bil pri-

gradni, je bil zadružni takole izjavili:

»Naši ljude so tako pridni, da

bi se hice prestavili, če bi jim kdo

ukazal.«

Takole poleta, kot je bil pri-

gradni, je bil zadružni takole izjavili:

»Naši ljude so tako pridni, da

bi se hice prestavili, če bi jim kdo

ukazal.«

Takole poleta, kot je bil pri-

gradni, je bil zadružni takole izjavili:

»Naši ljude so tako pridni, da

bi se hice prestavili, če bi jim kdo

ukazal.«

Takole poleta, kot je bil pri-

LJUBIMO PREŠERNA!

Iz govora univ. prof. dr.

Antona Slodnjaka ob odkritju Prešernovega spomenika v Kranju

Ljubimo Prešerna! Marsikdo je morebiti pomislil ob tem: nesodoben in nepotreben klic! Kaj more namreč lepše pričati o tem, da slovensko ljudstvo ljubi Prešerena, kakor to, da mu je postavilo po zastopniških kranjskih občin prav v dobi svojih najhujših naporov za gospodarstvo in politično samostojnost ta mogočni spomenik, ki se dviga pred nami. Poleg tega je naše ljudstvo po isti svoji edinici poskrbelo, da se obnovi in zavaruje pred »časom sil« Prešernov nagrobnik in da se pietetno preuredi njegovo nekdanje bivališče v tem mestu. Samo velika in požrtvovalna ljubezen je zmožna takšnih dejanj, ki danes razsvetljujejo obličeje vsega našega ljudstva. Zato je upravičeno vstopiti iz kroga tistih, ki so vodili svoje občane pri takem delu, klic, ki se mi zdri primeren, da nas vodi tudi pri današnji slovenosti kakor pri vsem našem dejanju: Ljubimo Prešerna!

Oprostite mi, če hočem dati temu klicu, poklican samo po čudovitosti, dasi nezasluženi sreči, da smem že nad četrto stoletjo govoriti naši mladini, prej srednjosloški, zdaj visokošolski, o lepoti Prešernove pesmi in o tragični veličini Prešernovega življenja, neko dolocene vsebino, ki se mi zdri nujna, da bi mogel vsakodizmed nas postaviti Prešernu v svoji duši spomenik, dostenon vrednosti njegove poezije in ustrezan veličini monumenta, ki stoji pred nami. Ljubiti Prešerena pomeni: ljubiti lepoto, iskati resnicu in bojevati se za pravico, kajti te vrednote izzarevajo s čarobno močjo njegove pesmi. Prešeren je prvi in največji tvorec lepote v našem jeziku. Njegova pesem si je že nad eno stoletje v mirnem, nezbledelem sijaju, ki mirno gori nad katastrofami držav in družbe kot večno ustvarjalno dejanje slovenskega človeka — enakovreden v svojem hrepenuju po lepoti in v umetniški ustvaritvi lepote — pesniškim genijem človeštva. Čudež je in živa stvarnost, ideal in trda živiljenjska resnica, čista ljubezen do trpečega človeka in ostra odsodba sebičnosti, lepota nad lepotami je, ljuba vsem, ki jo pozna, nam pa najdražja, saj jo samo mi moremo 'do dna občutiti' in do kraja razumeti, ker je uresničena z milimi glasovi naše materinsčine. Ta se je odtrgala prav spričo Prešernovega skelečega tripljenja zaradi suženjstva domačega rodu in neizobraženosti materinega jezika, spričo Prešernovih prehrepenečih želj po čisti in odrešoči ljubezni iz sreči in ust našega ljudstva, se vzklikla v Prešernovi ustvarjalni domisli ob zgledih svetovnih poezij nad našo zemljo in zasijala vsemu narodu kot znamenje boja za osvoboditev in kot poročstvo zmage v tem boju.

Prešernova pesem je naša Palas Atena, vzniknila iz genija našega ljudstva in njena brezmadežna lepota se sveti nad našim in vsebinskim obzorjem kakor zlata konica Ateninskega kopja na Fidijevem kipu v nekdajnih Atenah.

Lepota je namreč po svojem bistvu nasprotvica, zanikovalka vsega grdega, najhuje pa nasprotuje laži, ker je sama posebi najčustnejša resnica. V poeziji in umetnosti sploh postane lepo samo to, kar je umetnik kot pravičen sodnik odkril v zamotanem in neprizornem živiljenjskem procesu, dvignil v žarišče svoje umetnine in razdel v nepretrgani enoti njene vsebine in oblike. In tudi Prešernova pesem je lepa prav zato, ker je razodela našemu ljudstvu edino resnične vrednote človeškega življenja; posebno in socialno srečo ustvarjajočega človeka, hrepenuje po čistih, iz največjega medsebojnega spoštovanja rastočih odnosih med moškim in žensko, zakon nesebičnega dela za sočloveka in goreče stremljenje po združitvi človeških rodov v bratsko skupnost svobodnih in srečnih poedincev. Vera v te visoke, a vendar dosegljive cilje človeštva je dvignila Prešernovo misel in čustvo v tisto plodovito enoto s čudovitim muzikalnim organom njegove materinsčine, ki je bila potrebna, da se je rodila pesem, v kateri ni mogoče ugotoviti, kaj je bilo prej ideja ali beseda, tako popolno sta se združili, da sta postali nekaj novega, edinega, lekega in resničnega obenem.

Kjerkoli se nam ustavi oko ali spomin v Prešernovih Poezijah povsed nam bo vzplamelo srečo v ljubezni do teh visokih idealov oseb-

nega in družbenega življenja. Od Slovesa od mladosti in Sonetov nešreč lepše pričati o tem, da slovensko ljudstvo ljubi Prešerena, kakor to, da mu je postavilo po zastopniških kranjskih občin prav v dobi svojih najhujših naporov za gospodarstvo in politično samostojnost ta mogočni spomenik, ki se dviga pred nami. Poleg tega je naše ljudstvo po isti svoji edinici poskrbelo, da se obnovi in zavaruje pred »časom sil« Prešernov nagrobnik in da se pietetno preuredi njegovo nekdanje bivališče v tem mestu. Samo velika in požrtvovalna ljubezen je zmožna takšnih dejanj, ki danes razsvetljujejo obličeje vsega našega ljudstva. Zato je upravičeno vstopiti iz kroga tistih, ki so vodili svoje občane pri takem delu, klic, ki se mi zdri primeren, da nas vodi tudi pri današnji slovenosti kakor pri vsem našem dejanju: Ljubimo Prešerna!

Toda Prešeren ni bil zamaknjenec, ki bi bil pozabil v občudovanju lepote in v hrepenuju o njenem tvorjenju, kje in za koga je živel. Njegova pesem se dviga prav zato tako visoko v idealni svet, ker je vzklikla iz sreča svobodoljubnega in bojavitevga moža, ki je živel s slehernim dihom svojega človeškega in umetniškega bistva s svojim ljudstvom in z evropskimi naprednimi silami v dobi med obema revolucionama 1830 in 1848. Ker je do kraja spoznal in doumel socialno in politično resničnost tedanjih vladajočih sil, jih je obsolil in zavrgel, obenem pa je zaklical z jasnimi in harmoničnimi glasom po drugačem, lepšem, resničejšem in pravičnejšem živiljenju. Zato se druži v njegovih Poezijah občestvena pesem najplemenitejših idealov osebnih, družbenih in ideoloških okrovov osvoboječega človeka z odločno in trdo satiro na nosilce starega sistema in njegovih naprav. Prešernova pesem je realistična in idealistična obenem v isti meri ter je glede na to sorodna, da enakovredna, najlepšim in najmodrejšim pesnitvam človeštva.

Takšna pesem pa je bila vodnica in najzvezješča sobojevina našemu narodu na njegovi poti do pravice, to je do tistega družbenega in političnega živiljenja, v katerem lahko živi vsak poedinec po svojih duševnih in telesnih močeh, a v soglasju z namenom in nalogami svojega ljudstva in celotnega človeštva. Kakor je Prešernova pesem v celoti lepa in resnična, tako je tudi do drugega izzvenevanja svojega zadnjega verza — pravična.

Nikdar ni klomil Prešeren, ta pravčni mož, ki je bil v pesniškem in pravniškem poklicu »zaščitnik sirot, gorenje hrepeneč po združitvi prava in usmiljenja«, kakor je označil z oznako svojega prijatelja pravnika Antona Čopa — samega sebe, nikdar ni klomil pred takratnim avstrijskim državnim masiljem, trdno je veroval in vneto oznanjal, da

»vremena Kranjem bodo se zjasnile, jim milše zvezde kakor zdaj sijale«,

Ker je hotel svojemu ljudstvu, je da se bo njegovo ljudstvo priborilo da tiste stopnje v svojem razvoju, ko si bo »prosto volilo vero in poslavoc.«

Kar je hotel svojemu ljudstvu je Prešeren želel vsemu človeštvu. Samo en dokaz — Zdravljica!

In »žive naj vsi narodi, ki hrepene dočakat dan...«

Kako naj bi potem takem naš sodobni človek neljubil pesnika, tvorca tiste, večne lepote, glasnika jasne resnice in bojevnika za popolno, a milo pravico! Saj je izrazil Prešeren pri vsej svoji osebni in enkratni genialnosti in kljub temu, da se je učil ob najvišji svetovni umetnosti, v svojih pesmih to, kar je živo, četudi morebiti nezavestno živel v duši našega ljudstva. Izrazil je našo narodno idejo in prav to je naš najlepši doprinos k svetovni kulturi. S tem je opravilči in utemeljil našo narodno samobitnost, nam vsem pa naložil težko, a veličastno nalogo, ki pa zahteva od nas le zvestobe nam samim, to je da delujemo vedno in povsod, vsaj v svojem poklicu, da se lepota resnice in pravica oblikujejo in dopolnjujejo v nas in v človeštvu. Ljubiti Prešerena pomeni torej ljubiti to, kar je v našem narodu in v vseh ljudeh najlepše, najvišje in najboljše in se truditi za to, da to raste, se razvija in zmaguje.

Tega spoznanja nas naj vedno spominja ta veličastni spomenik delo našega sodobnega umetniškega znanja in dar ljubezni našega ljudstva svojemu največjemu, najbolj ljubljennemu pesniku. Tej zunanjji umetniški podobi postavljam v naših srečih vsak svojo podobo Prešerena nasproti. Ta pa naj raste iz pogostega in poglobljenega branja njegovih Poezij in iz poznavanja njihovih vodilnih čustev, misli in stremljenj v nekakšno samopremišljanje v pravo Prešernovo občestvo, v pravo Prešernovo ljudstvo. Po tej dolgotrajni in naporni poti bomo gotovo dospeli do tiste živiljenjske višine, s katere se nam bodo razodele brez vsake megle in sence lepota, resnica in pravica, ki jih izražajo in oznanjajo Prešernove pesmi.

Da je ta misel pravilna, da jo naše ljudstvo samo priznava, pričajo od leta do leta večje naklade Prešernovih Poezij, pričajo Prešernove proslave, znanstvene in poljudne študije o njem, obča skrb za obhranitev vsega, kar je bilo v kakršnikoli zvezi z našim velikim pesnikom. Najodločnejše pa priča pred nami o tem ta najnovejša upodobitev Prešernovega umetniškega in človeškega bitja tu pred nami.

Naj nikdar ne zamre med nami živo doživljanje tistih prvih naših pesmi, ki »iz sreče svoje so kali pognalec.« Naj se iz trojnega osrečja Prešernove poezije mogočno razrasča naša človečanska in ustvarjalna misel!

Slava Prešeremu!

Prešernova rojstna hisa v Vrbi

Pesnik in vodnik

Ob 104. obletnici smrti genija slovenskega naroda, našega največjega pesnika Frančeta Prešerena, se bo slovensko ljudstvo s hvaličnostjo spominjalo svojega misleca in vodnika, ki je s svojo po obsegu skromno knjigo »Poezijo« dal Slovencem najpomembnejšo knjigo našega slovstva. Za pesnikovega živiljenja in še dolga leta po njegovi smrti je bilo Prešernovo delo znano le ozkemu krogu ljudi, prijateljem samega pesnika in prijateljem napredne misli, kakor tudi onim, ki so se pesnikove in slehernne napredne misli bali in jo zato zatirali. Kako drugače je danes!

France Prešeren je živel v času, ko je bila po vsej Evropi in seveda tudi pri nas vsaka svobodoljubna misel preganjana. Fevdalna reakcija je s silo zatrla vsako gibanje prebujajočih se ljudskih množic, ki so stremele k zedinjenju in osvobojenju. Valovi tega gibanja so iz Francije, Italije in Nemčije segali tudi k nam. Prešeren se je z ozkim krogom prijatevje že v gimnazijskih letih upiral nazadnju všemu vse živiljenje so mu očitali »frajgajstovstvo.« Ta Prešernov krog se je zavedal, da prihaja čas, ko bomo morali terjati tudi za slovenski narod pravico zdravje slovenskih pokrajjin v eno skupnost, da se obvarujemo pred raznarodovanjem in da se uvrstimo med svobodne narode s politično in kulturno svobodo. Do tega pa moremo priti de z bojem in žrtvami, kar je pesnik lepo izrazil v pesmi »Ljubljene strelce«, kjer je v prevodu moral pred budno cenzuro skruti to svojo misel:

uneta je próstoti iskra in koj se ržiga v krvavem plameni...
Spreminja smrt lica, zapira oká, junaško srce ne trepeče pred njo; sij próstot iz smrti izvira.

France Prešeren je živel v času, ko je bila po vsej Evropi in seveda tudi pri nas vsaka svobodoljubna misel preganjana. Fevdalna reakcija je s silo zatrla vsako gibanje prebujajočih se ljudskih množic, ki so stremele k zedinjenju in osvobojenju. Valovi tega gibanja so iz Francije, Italije in Nemčije segali tudi k nam. Prešeren se je z ozkim krogom prijatevje že v gimnazijskih letih upiral nazadnju všemu vse živiljenje so mu očitali »frajgajstovstvo.« Ta Prešernov krog se je zavedal, da prihaja čas, ko bomo morali terjati tudi za slovenski narod pravico zdravje slovenskih pokrajjin v eno skupnost, da se obvarujemo pred raznarodovanjem in da se uvrstimo med svobodne narode s politično in kulturno svobodo. Do tega pa moremo priti de z bojem in žrtvami, kar je pesnik lepo izrazil v pesmi »Ljubljene strelce«, kjer je v prevodu moral pred budno cenzuro skruti to svojo misel:

solzé iz ljubezni so do tēbe rōče, iz domovinske so ljubezni lile. Skelečne misli, da Slovence mile ne ljubi matere, vanj upajoče, da tebe zame vneti ni mogoče, z bridkostjo so srce mi napolnil. Željé rodile so prehrepeneče, da s twojim moje bi imelo slovelo, domače pesmi milo se glaseče: želje, da zbudil bi Slovenci so celo, da bi vrnili k nam se časi sreče...
Pesnikova ljubezen do človeka pa ni bila omejena le na slovensko ljudstvo, v katerega lepo bodočnost, moč in srečo je zatrdno verjel, kakor je to izrazil z besedami:
Vremena bodo Kranjem se zjasnila, jem milše zvezde kakor zdaj sijale... zato ker:
Največ sveta otrokom sliši Slave!

Njegova misel je objemala vse človeštvo, vsa zatirana ljudstva, kar je tako lepo izrazil v svoji »Zdravljici.« Ob vsem tem pa se je zavedal ponena in vrednosti svojega dela za človeški rod, kateremu bo ostalo to, kar on sam in kar je človek sploh dobrega storil za skupnost.

Naj zgrudi smrt človeka, človeštvo ostane; z njim do poznega še veča živi, kar zanj storim.

Za pesnikovega živiljenja in še dolga leta je Prešernovo delo poznal in cenil le ozek krog njegovih prijateljev in častilev. Toda Prešernova napredne misli v njegovih pesmih so se bali njegovi nasprotniki in nasprotniki napredka in svobode. Ti so hoteli pesnika zatajiti in uničiti njegovo izpoved, ki je zapovedena v knjigi »Poezije« doktorja Frančeta Prešernca, kakor jih je pesnik zbral in izdal l. 1846. Toda vsaka napredna misel si utre prej ali slej pot do množice in zato je prodirala med slovensko ljudstvo tudi Prešernova beseda. Pesnik je vedno bolj in bolj postajal last vsega naroda. Ko je zadele naš narod najtežja preizkušnja v zgodovini in smo bili boj za biti ali ne biti, prav tedaj nam je bila Prešernova beseda vir moči in zavpanja v zmago, ko smo morali

rabeljne zatrete in tirane.

Danes prebira Prešernove pesmi že vsak Slovec in droblja knjižice njegovih pesmi je že tudi last vsake slovenske hiše. Šaj je od osvoboditve do danes izšlo že čez 100.000 izvodov Prešernovih »Poezij.« S knjigami Prešernove knjižice za leto 1952, med katerimi so tudi »Poezije« doktorja Frančeta Prešernca z uvodom in obsežnim vsebinskim in besednim tolmacem, ki ga je za slovensko ljudstvo napisal dr. Anton Slodnjak, bo Prešernova beseda in misel postala še v večji meri last slovenskega ljudstva.

B.G.

Memento mori.
Dolgoč življenja našiga je kratka
Kaj znancov je živila življopáta.
Odprte nac in dán so gróba vráta;
Ač dñera ne pové nobena prátká.
Pred smrťjo ne obvárje hóča gládka,
Od nje nás ne odhípjo húpi sláte,
Ne odpodí od nás življenja tata.
Vesélja hruša, ne počevov pesem sládka.
Naj zmisli, kolor slepoto ljubi sveta,
In od vesélja do vesélja létá,
Te smrtna žetva vsák dan bolj dozori.
Zna biti, do kolor kdý vesel prepeva,
V mertváškim pérí nam pred Koncam dneva
Molíč kobental bo: memento móti!

Faksimile Prešernove pesmi

Še lahko škropimo sadno drevje Kako je s svilogojsvom na Krasu

Naši sadjarji v Sečovljah so bili letos prîce velikega napada gošenice na jablanah in hruškah. Prav tako veliko škodo je napravila gošenica »malega zimskega pedicaka« na črešnjah na področju občin Marezige in Šmarje. To sta samo dva našteta škodljivca, ki sta se v večjem obsegu pojavila v preteklem letu. A kje je niz drugih manj nevarnih škodljivcev, ki ne uničijo popolnoma, vendar občutno zmanjšajo kvaliteto našega sadnega pridelka. Vsa ta škoda je lahko izražena na dva načina, kot izguba v denarju in znižanje prehrambene vrednosti. Izgube so v prvem kot v drugem primeru ogromne, saj znašajo na milijone dinarjev in vagonje sadnega pridelka letno. Da to ni pretirano, vzemimo v poštev na tisoče predčasno posušenih debel, ki jih lahko opazimo na vsakem kraju od Debelega rtiča do Dekanov in preko Bertokov do Marezig, Šmarje, Sv. Petra, Sečovlj, Izole, itd. Ali lahko kdor domni, da tukaj nismo utrpeli milijonske škode pri našem sadjarstvu, ki je bila povzročena zaradi nemarnosti naših sadjarjev, ali, bolje rečeno, zaradi sadnih škodljivcev in bolezni.

Kot prvi ukrep, da se te izgube zmanjšajo na minimum, je zimsko škropiljenje sadnega drevja. S sestavljanjem pa ne bi dosegli, če predhodno ne bi ukreplili vsega, kar zahteva pravilna nega sadnega drevja. Pod pojmom nege sadnega drevja razumemo odstranitev vseh suhih vej in vejic, strganje mahu in lišajev, redčenje drevesne krone ter odstranitev vseh ne-rodnih poganjkov. Sem spada okopavanje zemlje pod drevesi in gnojenje. Ko smo vse to opravili, šele takrat lahko mislimo na škropiljenje, ker škropiljenje edino na ta način ima lahko popoln uspeh.

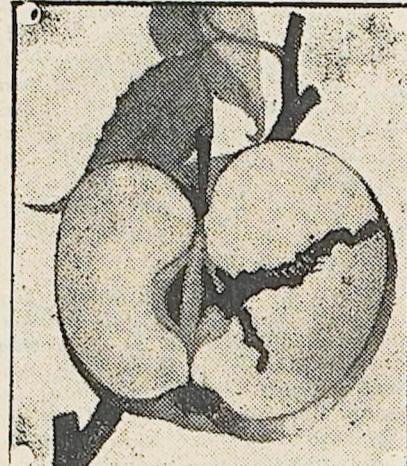
S čiščenjem na več načinov koristimo sadnemu drevju. V prvi vrsti ga osvobodimo suhih vej, od katereh ne bo več koristi. Take veje služijo čez zimo edino kot zaklonišče raznim škodljivcem in glivicam, ki povzročajo bolezni na sadnem drevju. Isto velja za mahove in lišaje. Medtem ko je odstranitvo ne-rodnih poganjkov dosežemo, da se bolj razvijejo rodne veje. Z obdelovanjem zemlje pod drevesi uničimo veliko število ličink in bub, z druge strani pa omogočimo drevesu, da bolje izkoristi vodo in hranične snovi. Nega sadnega drevja spada potem takem v obvezni del zimskega škropiljenja.

Do sedaj smo uporabljali za zimsko škropiljenje sadnega drevja večinoma razne karbone in oljnate emulzije. Ta sredstva pa ne delujejo na škodljivce, ki prezimijo na sadnem drevju v obliku bub ali v zapredkih in na razne glivice bolezni. Iskali so sredstva, ki bi delovala na večje število škodljivcev in na nekatere bolezni. Danes naše tovarne izdelujejo nova tako imeno-

vana »kombinirana« sredstva na osnovi »dinitrocortokrezola« pod imenom »rumesana« in »kreosana«.

Letos bomo uporabljali prvo od omenjenih sredstev in sicer — »rumesana«. Jablane in hruške bomo škropili z 1–2% raztopino »rumesane« (odvisno je od večje ali manj zanemarjenosti sadnega drevja), za črešnje, breskev in slično bomo uporabili ½–1% raztopino tega sredstva.

Priprava škropiva: določeno količino »rumesane« raztopimo v treh

Škropimo, da ne bodo plodovi taki

do štirih delih vroče vode tako, da se škropivo boljše raztopi, in nato ga razredčimo z vodo do želene koncentracije in dobro premesamo. Če je škropivo pravilno pripravljeno, dobi značilno rdečkasto rumeno barvo. Ker je »rumesana« močno barvilo in se zelo težko odstrani, moramo pri pripravljanju in škropljenju paziti na obleko in lase.

Omeniti moramo, da prednost »rumesane« leži tudi v tem, da ga lahko uporabljamo brez nevarnosti med brštenjem sadnega drevja.

Od vseh plemen sadnega drevja je najbolj občutljiva za bolezni in škodljivce — breskev. Od bolezni tega sadnega drevja je pri nas najbolj razširjena in nevarna — kôdravost listja. Navadno se uničuje z 2–3% raztopino bordoške brozge (modra galica in apna) v zimskem času. Ako breskev napadejo tudi listne uši in drugi škodljivci, potem je bolje, da škropimo s »kombiniranimi« preparati, kot je n. pr. kalifornijska ali žveplenno-apnenica brozga (poskušali bi tudi z »rumesano«), ker omenjena bordoška brozga ne uničuje škodljivcev tega drevesa.

Za napravo 10 litrov žveplenno-apnenice brozge uporabimo 2 kg žveplenega cveta) in 1 kg živega apna (ali 3 kg gašenega apna). Ko smo odtehtali omenjene količine apna in žvepla premesamo oboje z dodatkom nekaj vode v kotlu (kotol ne sme biti iz bakra), dokler se zmes ne spremeni v kašo. Če uporabimo živo apno, ga poprej zdrobimo in se nato zmešamo z žvepljenim odborom.

prahom. Dodajemo po malem vode, da se živo apno med mešanjem gasi. Ko smo na ta način pripravili mešanico, dodamo ostanek do 10 litrov vode, ter nato pričnemo kuhanje. Brozga ne gre vre ¼ re. Med kuhanjem brozgo prestapamo na mešano.

Brozgo po ¼ urnem vrenju odstavimo od ognja in počakamo, da se ohladi in očisti raznih primesi, ki ostanejo na dnu kotla. Čisto tekočino pretočimo v sode ali steklene, ki jih do uporabe dobro zamašimo.

Tako pripravljeno brozgo uporabljamo za zimsko škropiljenje v 15–20% koncentraciji t. j. 15 do 20 litrov brozge na 85 odnosno 80 litrov vode. Za pomladansko in poletno škropiljenje proti pršicam in peplastim plesnim uporabljamo 2% raztopino.

Najbolj pereč problem našega Krasa je pogozdovanje. Zato prihaja najbolj v poštev črni bor, ki od njega pridobivamo tudi smolo, dragoceno surovino za našo industrijo.

Glede na možnosti svilogojsvja na Primorskem bi bilo dobro tudi misliti na sajenje murv. Za murvo in sviloprejko je pri nas na Krasu zelo primeren kraj s sredozemsko klimo, kjer je dolga pomlad in dolga jesen. Murva ima še celo prednost, da ji ne škoduje suša. Lahko bi sadili murvo ob cestah in drugih poteh, kar bi napravilo tudi pokrajino lepo. Vzporedno z murvami bi morali sejeti na Krasu tudi oljeno repico, ki poleg odličnega semena da tudi slamo, ki služi kot podlaga za zaprejanje sviloprejek.

Svilogojsvo je izrecno kmetijska panoga in bi morale o pospeševanju te panege razmišljati naše kmetijske zadruge. Dobro bi bilo, če bi se o tem pogovorili na občinskih zborih in ustanovili svilogojske odseke.

Svilogojsvo ima na Primorskem že stoletne tradicije. Kmetje so gojili sviloprejko in doma tkali svilo. Leta 1700 je bilo v gorški okolici kakih 30 domačih statev za svilo, leta 1758 pa že 462. Svilogojsvo je podpirala tudi uradna Avstrija, ki je s posebnim odlokom 1756. leta ustanovila v Gorici urad za pospeševanje svilogojsvja.

Po vojni smo prejeli žalostno okrnjeno zapuščino kot v ostalih gospodarskih panogah tudi v svilogojsvu. Razvijalnica svilenih zapredkov v Krminu je ostala onkraj meje, tako da smo zdaj navezani na srbske razvijalnice. Zato bo treba misliti, ko bo svilogojsvo bolj razširjeno, na novo razvijalnico in sušilnico. Sedanja sušilnica v Ajdovščini ne odgovarja povsem. Nova sušilnica pa bi lahko služila tudi za sadje in zdravilna zelišča. Potrebno bi bilo tudi ustanoviti svilogojski institut, ki bo skrbel za vzgojo sviloprejčnega kakovostnega semena, ki ga zdaj uvažamo. Instytut bi hkrati preprečeval tudi vse morebitne sviloprejčne bolezni.

Obnova svilogojsvja na Primorskem se dobro razvija. Postavljena postaja v Novi Gorici je v štirih letih svojega obstoja pokazala rentabilnost svilogojsvja. Kljub raznim težavam in tehničnim pomankanjkam, si je pridobila toliko izkušenj, da je lahko prešla od poskušanju na produkcijo. Postajo vodi ing. E. Majer. Sto unč sviloprejčnega semena je dalo lani 6.800 kg zapredkov. To je pa že visok povprečni pridelek. Nekateri kmetje so pridelali celo nad 60 kg kokonov, ki so jih prodali po 700 din.

PRAVNI SVETOVALEC

O NAJEMNINAH ZA POSLOVNE PROSTORE

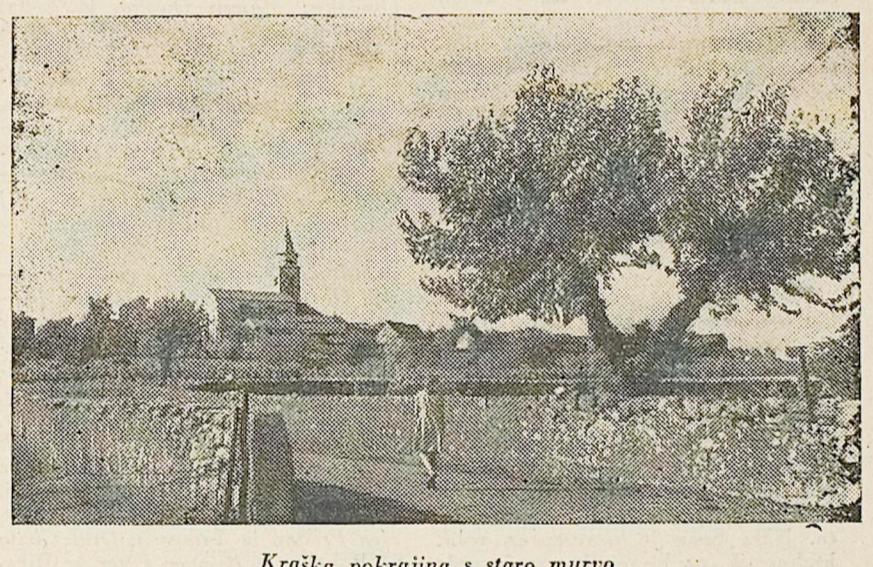
V avgustu 1951 je okrožni odbor izdal odredbo, s katero je na novo določil najemnine stanovanjskih protorov, medtem ko so za poslovne prostore še naprej veljali stari predpisi iz leta 1945, ki so določali zelo nizke najemnine. S 1. januarjem tl. pa je stopil v veljavo odlok okrajnega ljudskega odbora Koper, ki na novo določa najemnine tudi za poslovne prostore in poslovne zgradbe. Ti predpisi so važni za marsikoga.

Osnovno načelo novega odloka je, da najemnin za poslovne prostore ne določa več togo in nespremenljivo, temveč prepriča široko polje svobodni volji oziroma sporazumu med najemodajalcem in najemnikom. Določa le, da mora biti pogodba sklenjena pisorno na predpisanim obrazcu; glede višine najemnine pa predpisuje odlok samo najnižjo in najvišjo mejo, v okviru katere se stranke lahko pogodijo. Poslovne prostore in zgradbe deli odlok glede na njihovo udobnost, opremo, praktičnost itd. v višjo in nižjo kategorijo ter v objektu izven kategorije, kamor spadajo razne lope, leseni provizoriji in podobno. Zgornja in spodnja meja najemnine je predpisana za prostorninski oziroma kvadratni meter in znaša: za poslovne prostore in urade mesečno od 4,16 do 7,14 dinarjev za prostorninski meter, za zaprta skladischa, kleti, garaže, hlevne in podobno 3,75 do 6,40 dinarjev mesečno za prostorninski meter, za lope in podobno pa od 6 do 10 dinarjev mesečno za kvadratni meter. V okviru teh zneskov naj se stranke same pogodijo. Če pa se ne morejo sporazumeti, lahko ena ali obe stranki zahtevata, da določi najemnino stanovanjski organ, prve stopnje, t. j. občinski ljudski odbor.

Končno je važno za najemodajalce, da veljajo predpisi o odvajanju 70% od najemnine v amortizacijski sklad pri občinskem ljudskem odboru tudi za poslovne prostore in zgradbe. Občinskemu ljudskemu odboru je treba zato dostaviti tudi en izvod na predpisanim obrazcu sklenjene najemne pogodbe.

Zgoraj navedeni okvirni zneski pa ne veljajo za poslopja, ki so namenjena gostinstvu in turizmu. Pri teh objektih se namreč vprašanje najemnine ne more urediti na splošno, ker je vsak primer različen od drugih; tu prihaja namreč v poštev zlasti tudi lega objekta, prometne zvezne, ali se objekt izkorišča lahko vse leto ali pa samo sezonsko itd. Pri določanju najemnine bosta pogodbena torej določila najemnino svobodno, pri čemer pa jima bodo nedvomno predpisi odloka služili kot orientacija. Če do sporazuma ne bi prišlo, pa bo v teh primerih najemnino določil stanovanjski organ okrajnega ljudskega odbora.

Končno je važno za najemodajalce, da veljajo predpisi o odvajanju 70% od najemnine v amortizacijski sklad pri občinskem ljudskem odboru tudi za poslovne prostore in zgradbe. Občinskemu ljudskemu odboru je treba zato dostaviti tudi en izvod na predpisanim obrazcu sklenjene najemne pogodbe.

Kraska pokrajina s staro murvo

B. TRAVEN

Zaklad SIERRE MADRE

38. NADALJEVANJE

Dobbs je že dovolj časa živel v deželi in se je zato zavzel, da je v bolj hudičevem položaju, kakor je mogel pričakovati. Ta izmešek mest je poznal. Bili so to ljudje, ki niso imeli kaj izgubiti, in sicer v pravem pomenu besede ne.

Pomislil je, da je zagrešil strašno napako, ko je stopil s pota, da bi se za četrto ure v senci odpovedal. Sicer tudi na poti ne bi bil popolnoma varen, vendar pa bi ne bil v taki pasti, kakor je bil ta hip.

»Cigarette nimam. Že deset mesecev nisem nobene okusil.« To je dobro zvenelo. S tem je obenem povedal, da je ubog hudič, ki si ne more niti cigarete kupiti.

»Imam pa še nekaj tobaka,« je pristavil.

»In papir?« je vprašal eden od njiju.

Možje so še mirno in leno ležali na teleh. Vsi pa so se obrnili k njemu, prvi na pol sede, drugi se je opel na roko, tretji pa je po dolgem ležal na trebuhi in je samo leno obrnil glavo, da bi si ogledal Dobbsa.

»Kos časopisnega papirja imam,« je rekel Dobbs.

Izvlekel je tobačni mehur, kos papirja iz žepa in ponudil ohoje tistem, ki mu je ležal najbliže; da se ni niti potrudil, da bi vstal in bi vzel tobak, kakor se spodobi.

Vsi so odtrgali kos papirja in masliku manj tobak. Potem so si zvili cigarete in majblizja je vrnil tobačni mehur.

»Cerillos? Vžigalice?« je vprašal tisti, ki je vrnil mehur.

Dobbs je segel v žep in izvlekel vžigalice. Tudi škatlo z vžigalicami so mu vrnili.

»V Durango?« so ga vprašali.

»Da, osle namejam prodati. Potrebujem denar. Sem suh.« To je bil pameten odgovor, si je mislil Dobbs, sedaj že vedo, da imam prazne žepa.

Vsi trije so se zasmajali. »Denar. Saj to je tisto, kar tudi mi potrebujemo, kaj, Miguel? Prav namj dakamo, na denar.«

Dobbs se je naslonil na drevo in ni pustil niti enega izvida. Natlačil si je pipco in si jo prižgal. Utrijenošti ni več občutil. Iskal je izhod. Najel jih bom za gonjace, si je mislil, potem ne bo kar nič sumljivo, če pride v mestu; bolje je, kakor če bi sam prispeval s karavano. Potem bodo imeli delo, čakali bodo na denar in pozabili na vse drugo. Čutili bodo že jed v želodecu in nekaj kozarčkov tekvile.

»Potreboval bi dva ali tri gonjače,« je rekел.

»Bi jih?« se mu je eden izmed njih zasmjal.

»Kaj boš pa plačal?« je vprašal drugi.

»Pezo.«

»Vsem trem ali vsakemu?«

»Vsakemu. Seveda še, ko bomo v mestu in dobim tam denar, sedaj nimam miti centava v žepu.«

Zopet je mislil Dobbs, kako pameten im premeten je bil njegov odgovor.

»Ali si sam?« ga je vprašal tisti, ki se je naslonil na roko.

Kaj naj odgovorim, je premisljeval Dobbs. Da bi pa ne čakal ipredolgo na odgovor in bi ne postal sumljiv, je rekel: »Ne, nisem sam. Dva prijatelja gresta za mano, na konjih.«

»Čudno, Miguel, se ti ne zdi?« je rekel tisti, ki je po dolgem ležal na trebuhi.

»Da,« je rekel Miguel, »to je res prav čudno. Sam potuje z veliko karavano, prijatelja pa mu sledita na konjih.«

»Ali kaj vidis, kako prihajata prijatelja na konjih?« je vprašal tisti, ki si je iz rokami podprt glavo.

»Bom pogledal,« je rekel Miguel, »to je res prav čudno. Sam potuje z veliko karavano, prijatelja pa mu sledita na konjih.«

Vrnil se je in rekel: »Prijatelja s konjema sta šedale zadaj. Zaostala sta gotovo za dobro uro. To je čudno, Miguel, ali ne menis tudi ti tako?«

»A decir verdad,« je rekel Miguel, »tudi jaz menim, da je

čudno. Kaj pa si tu vse natovoril?« je vprašal nato, vstal in stopil k oslu.

»S pestjo je potolkel po zavojih.

Mladim učenjakom - Voda

(nadaljevanje in konec)

Ema sama koruzna rastlina potrebuje tokom svojega življenga (to je od setve do popolne dozorelosti) sedanje hektolitrov vode. Seveda, na način Krasu je menda nikoli toliko ne dobi. Pri nas trpi žejo vsako poletje, redoma, včasih tako hudo, da se posniš in umre preden doseže svojo normalno življensko starost. Takrat nimamo nič sadu od nje, le nekaj slame.

Vsek, ki se ukvarja z zalivanjem gredic na vrtovih, ve povedati, kakšna strafengra je to. Par kvadratnih metrov velika gredica pa že potrebuje hektoliter vode za enkratno zalite. Zato rečemo, da en sam izdaten dež, ko je najbolj potreben, prinese malemu okolišu lahko za milijone dinarjev korist. Beremo včasih ali pa slišimo po radiu, da je v zadnjih štirindvajsetih urah padlo en centimeter dežja. Kakovo skromno se to sliši! Pa veste, kaj ta centimeter dežja pomeni? Pomeni, da je na enem kvadratnem kilometru polja padlo sto tisoč hektolitrov vode! Jaz

burke. Doktor inženir Vlado Tregubov pravi v drugi številki letosnjega Gozdarskega vestnika, da zna Soča v nekaj urah narasti tako, da se poveča njen tok od 20 kubičnih metrov na sekundo kar da tisoč kubičnih metrov in še če! To je mnogo vode, veste, ko gre mimo nas vsako sekundo desetisoč hektolitrov.

Voda je najgostejsa in zato najtežja pri četrtni stopnji Celzija. Če je bolj mrzla ali če je bolj gorka, je lažja. Zaradi tega led, ki je mrzljaj plava na vodi. In je prav, da je tako, ker če bi bil led težji od tekoče vode, bi padal v zimi sproti na dno, in bi uničil vse podvodne živali. Kot zamislivost naj povem k temu še to, da ima tako lastnost tudi želeso. Razbeljeno, raztopljen želeso zavzema manj prostora kot mrzlo, strejno. Če vržemo kos mrzlega želesa v raztopljeni, bo ta kos plaval na vruhu kot led na vodi.

Močno segreta para se spremeni v paro. Para je popolnoma brezbarvana in prozorna kakor zrak. Ko bi mogli gledati v parni kotel, bi ničesar ne videli, le dozdevno praznoto. Ko pa para uhaja iz kotula, se na hladnem zraku zgosti v mikroskopično drobne kapljice in je potem vidljivo kot megleni stebri. Kaj več o pari boste zvedeli, ko boste študirali fiziko v gimnaziji ali na tehnični šoli.

sem imel nekoč na svojem vrtu pluviometer, to je pripravo za lovjenje padavin. Po vsakem dežju sem izmeril naplavljeno količino. Včasih je mera pokazala dež v milimetrih, včasih cel centimeter, včasih pa kar več centimetrov. Nekoč je v Vremah in okoliči padlo v dveh dneh 23 cm dežja. Dva milijona in tristo tisoč hektolitrov na vsak kvadratni kilometr! Ko bi naš kraški teren ne bil tak kakor rešeto, kako strahotna poplava bi iz tega nastala! In take poplove zares nastanejo v mnogih krajih sveta. Posebno je usoden po mladansko deževje, ki obenem topi ogromne gmote snega po hribih in gozdovih. Prekmaruje in hrvaško Posavje vesta o tem mnogo povedati.

Vse reke sveta niso nič drugrega kot prirodna drenaža, ki odvaja previsno vodo v morje. Mnogokrat so te reke za preobliko vode premajhne in zato nastanejo poplave, ki so včasih za obrežna polja in naselja katastrofalne. Ameriška velereka Mississippi je v tem oziru posebno na slabem glasu. Neskončno škodo povzročajo najene poplove skoro vsako leto. Naša Soča je pravzaprav velik hudournik, pa le včasih uganja grde

vzdignjenim glasom. Skočil je skoraj naražaj in potegnil revolver. »S tistem želesom nas ne buš ostrasil,« se je rogal eden izmed njih, mas že ne. Ustrelil lahko samo enega, temu je pa itak vseeno.«

»Proč in izpustite osle!« je zakričal Dobbs.

Potem je ustrelil v najbljžjega. Bil je Miguel. Toda revolver je samo mrzlo in trdo odjeknil. Strel ni počil. Dobbs je strelil in možje so strmeli. Od začudenja so se pozabili smerjati in rogati.

Toda eden izmed njih se je sklonil in pograbil težak kamn. Sledila je sedaj sekunda, samo kratka sekunda. V tej sekundi je vzrojilo v Dobbsovi glavi toliko misli, da je moral celo v tej kratki sekundi, ko je šlo za njegovo življeno, pomisliti, karko je le bilo mogoče, da more človek v eni sekundi toliko premisliti. Prva njegova misel je bila, karko se je zgodilo, da mu je odpovedal revolver. In tedaj se je zavedel vse dolge zgodbe. Tisto noč, ko je ustrelil Curtina, se je splazil k specemu Curtinu, mu odvzel nabit revolver in ga s tem revolverjem pozneje ustrelil. Curtin je imel v žepih oba revolverja, svojega in Dobbsovega. Ker sta bila oba revolverja zaznamovana in bi Howard povedal, cigava sta, je vngel Dobbs Curtinov revolver, ki ga je z njim ustrelil, k mrljcu, ko ga je drugič poiskal in znova nauj ustrelil. Lastni revolver pa je vtaknil v žep. Če bi Curtina našli bi tako vsakdo menil, da ga je kdo napadel in se je braničil. Dobbsov revolver je bil drugega kalibra, potem pa je bil na ustrelil. Dobbs pa je samo na nekaj pozabil. Ko je svoj revolver vzel, ga je pozabil nabit. Pozabil je, da je Curtin tisto noč, ko je vzel Dobbsov revolver, revolver izpraznil. Zaradi različnih misli, ki so ga v poslednjih dnehval takoj zaposlovale, ni niti pomislil na to, da je revolver še zmeraj nabit.

V isti sekundi pa je pomislil Dobbs na drugo orozje. Stal je tik ob oslu, na čigar zarovih je bila privezana maheta.* Zgrabil je zanjo, da bi jo izvlekel in se z njo braničil. To bi se mu študi posrečilo. Mordta bi se mu posrečilo z maheto v roki nabit revolver, ker je imel nekaj nabojev v srajčnom žepu.

* Indijanski nož, precej velik, ki ga uporablja zlasti za sekanje goščavja.

Črkovnica

1		A A A D
2		D E E E
3		E J K K
4		L L M N
5		N O O O
6		P R S S
7		T T U U

Iz črk zraven lika sestavi sedem besed naslednjega pomena:

- 1) skupaj zvezvana slama,
- 2) grad, krasna palača,
- 3) gospodarska shramba,
- 4) vulkan na Siciliji,
- 5) so v dimniku,
- 6) opravilo, zaposlitev,
- 7) vriskam, kličem,

Ce si izbral prave besede, ti bodo te besede, brane brez prvih in zadnjih črk, dale zimski praznik naše mladine!

Lešniki

- 108) Tenka vrtavka,
urna plesavka,
Čim bolj se vrti,
tomboj se redi!
109) Z obč kmel me vlači po njivi,
z vrc stopam za njim v obleki
sivi.

MLADIM UGANKARJEM

Veste, kaj sem odločil, dragi mali ugankarji? Ker še vedno prihajajo vaša pisemca z rešitvami ugank iz predzadnje številke Slovenskega Jadrana, bom danes objavil imena tistih pionirjev in pionirk, ki so poslali rešitve iz zadnje številke. Velja! No, zdaj pa si ogledi imena tistih, ki so rešili pravilno ugank iz predzadnje številke! To so naslednji pionirji in pionirke: Majcen Ondina iz Trsta, Blaževič Arelita iz Izole, Jeniček Lado iz Strmea, Urbas Olga iz Hruškarjev, Čeligoj Sonja iz Ilirske Bistrike, Zupančič Ana iz Kremena, Metka Rot iz Tolmina, Hlede Darko iz Kojškega, Mivec Lojze iz Cerknica, Gostiša Valčič iz Cerknica, Marija Obreza iz Cerknica, Trebec Klavdij iz Hrpelj, Resinovič Silvestra iz Hrpelj, Tončka Štefančič iz Trnovskega, Metka Obreza iz Cerknica, Valerija Obreza iz Cerknica, Darko Dujmovič iz Trnovskega, Mlinar Danilo iz Dolenje vasi, Bordon Marija iz Dekanov, Stegu Ludvik iz Ilirske Bistrike, Šanž Zorko iz Ilirske Bistrike, Zlatoper Toni iz Bače pri Modrejci, Majcen iz Trsta in Rijavec Peter iz Divače. Tudi danas najvišljenci botre Sreče bodo v kratkem prijeti po pošti njim namenjena darilca! — Se nekaj vam moram povedati, dragi mali ugankarji! Odslej bom upošteval pri žrebanju samo tiste rešitve, ki bodo prispele do izida nove številke Slovenskega Jadrana. Sme se razumeti? To je posliti mi čim prej rešitve! Kaj pa današnje ugank ste si že ogledali? Se vam zdijo težke? No, bomo vidieli, koliko pravilnih rešitev bo prihodnji! Prejmite prav lepe pozdvare, ki vam jih pošilja vas

stric Miha

Dragi stric Miha!

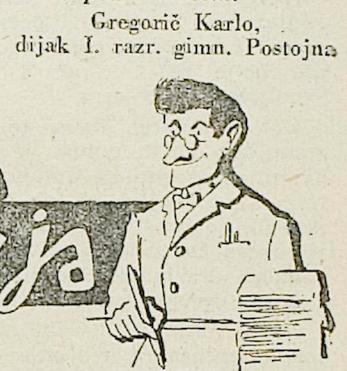
Že dolgo Ti imam namen pisati, pa nisem imela poguma. Bala sem se, da bi moje pismo romalo v koš. Pripravljam se na spričevalo. Če se bom dobro izkazala, Ti bom še bolj vesel, da boš mi pisanje vratil. Spremljam Ti rešitev Čarobnega lika iz 3. številke Slovenskega Jadrana, ki je izšel dne 16. januarja. Lepo Te pozdravlja Gregor Nadja, uč. III. razr. osn. Šole, Trst, Ul. Geppa 9.

Dragi stric Miha!

Danes se Ti prvič oglašam. Ker rada prebiram »Slovenski Jadranc«, sem se odločila, da bom reševala ugank in Lešnike. Hodim v V. razred osnovne šole. Do šole imam veselje. Knjige so mi nadve ljube. Do šole imam pol ure hoda, toda po uku nisem še nikoli zamudila.

Gregorič Karlo,

Oprosti mi, če Te nadlegujem s tem pisemcem. Predstavljam si, da Te vidim v Tvoji, bogato s knjigami in revijami obloženi pisarni, kako neutrudno pišeš in odgovarjaš na raznase pionirska vprašanja. — Tudi jaz vsak teden, ko dobim časopis »Jadranc« najprej pogledam Tvoje križanke in Lešnike, ker me najbolj zanimajo. Zato, dragi stric Miha, Te prosim, da boš vzel v roke tudi moje pisemce in mi odpisal. Pošiljam Ti iskrene pozdrave iz naše zimske vasi Razdro pod Nanosom.

Draga moja Nadja!

Res, ljuba Nadja, zelo vesel sem bil Tvojega pisemca! Viduš, Tvoj strah, da bi pisanec romalo v požrešni koš, je bil čisto neupravičen. Prav res sem radoveden, Nadja, kakšno bo Tvoje spričevalo! Sodeč po Tvojem pismu, si zelo pridna učenka, pa se Ti ne bo treba batiti ranj. No, vseemo mi piši, več, karšni redi bodo zapisani v njem! Boš? No, prav! — Rešitev Čarobnega lika pa si poslala malec prepozno. Držiš moraš prej napisati pisemce, veš, in tako Te bom štel med žrebance! Lepo pozdravljena, ljuba Nadja, pa se kaj se mi oglaši! Stric Miha bo prav rad bral vsako Tvoje pisemce!

Ljuba Magda!

Tudi Tvojega pisemca je bil stric Miha zelo vesel! Tako je prav, ljuba Magda! Korajža velja! In zdaj že

PREMIKALNICA

KOMEDIJA
KROKODIL
TIBETAÑEC
SARATOV
REVEŽI
TRIBUNA
DENARNICA

Premikaj gornje besede drugo pod drugo tako, da boš bral v dveh navpičnih vrstah dve zemljepisni imeni in sicer v eni trgu ob Soči, v drugi pa mesto v Istri!

vidim, da si korajžna, ker si se končno oglasila, kaj? Zelo me veseli, da tako rada hodiš v šolo in da imas tako rada knjige! Ves, sola in knjige so najboljše prijateljice in učiteljice pionirjev! Lepo pozdravljena, ljuba Magda, dobro se imej! Po tudi ostale svoje sošolce in sošolke lepo pozdravi v imenu strica Mihe!

Dragi Karlo!

Kaj Tu nekaj pada na misel, Karlo?! Da bi Ti zameril, ker me motiš s svojim pismom? Kje neki! Ravno narobe! Prav vesel, resnično vesel sem vsakega pisma, posebno če je tako lepo napisano kot je bilo Tvoje! Prudi me kdaj obiskat, Karlo! Da si boš od bližu ogledal tisto s knjigami in revijami obloženo pisarno! In boš prav priden in marljiv ugankar in dopisnik, si boš celo lahko izbral kakšno knjižico, ki Ti bo prav posebno všeč! No, da danes budi prav lepo pozdravljen, ljubi Karlo, pa le še kaj mi piši!

POZOR! Med drugimi pisemci sem nasel tudi neko pismo, ki je pripravljalo iz Rižane. Pisala pa ga je neka učenka VI. razreda, ki se je pozabila podpisati! Zelo sem radoveden, kdo je to, zato naj mi ta pionirka čim prej pošlje še eno pisemce, v katerem bo tudi podpis!

Le za srajco ni nihče maral in je tudi nihče ni oblekel, čeprav so bili vsi trije namesto v srajcu obleceni v nekaj, očemer bi se dalo le težko reči, česa je bilo več: ali lukanj ali krog njih višecih curnj.

»Čemu mu pa ne slečeš še srajce in se sam ne oblecеш vanjo, Ignacio?« je vprašal Miguel in sunil medtem z nogo v mrljaci, ki ni imel sedaj na sebi nič drugega razen ponosenje srajce.

»Ni mnogo vredna,« je odvrnil Ignacio.

»Prav upravičen si kaj takega reči, ti zamazani pesjan ti,« je reklo nato Miguel. »Če jo primerjam s tvojo, se združi boljša kakovostenova.«

»Ne maram je,« je memil sedaj Ignacio in se obrnil stran. »Je preblizu vratu. Zakaj je pa ti ne vzameš?«

»Jaz?« je vprašal Miguel in jezno magrabnil čelo, »jaz sploh ne oblecem srajce, ki jo je takle pasju gringo na svojem životu segrel.«

Resnica pa je bila, da je bila tudi za Miguela srajca preblizu mrljivega vratu. Sicer ni bilo na njej krvavih maledžev, a je vključu temu vi maral nihče oblecil. Zdela se jem je, da bi se v srajcu nikakor ne počutil dobro. Tega občutka si niso znali razložiti, zadoščalo jim je, da je bila srajec pad preblizu vratu in to je jih odvzelo vso ceno.

»Saj bo imel šopov prav gotovo še nekaj srajce v zavojih,« je reklo Ignacio.

Miguel se je takoj obregnil vanj. »Najprej boš počakal, da bom jaz vse skupaj pregledal; kar bo preostalo, o tem se bomo pa še pogovorili.«

»Ali si mar naš poglavar?« je zakričal sedaj tretji, ki se je doslej dozdevno brez zanimalja naslanjal ob drevo. Imel pa je docela prav, da se za vse skupaj nič zanimal, kajti prilastil si je hlače, medtem ko je vzel Miguel škornje. Samo Ignacio je odšel od delitve praznul rok, ker ni maral srajce.

»Poglavar?« je jezno zatulil Miguel. »Poglavar ali ne pooglavar, kaj pa si ti doslej napravil?«

»Ali mu nisem vrgel hlače v črepinjo?« se je bahal tretji.

»Saj bi se mu ti sicer ne upal približati, ti strahopete.«

Vsem bralkam Slovenskega Jadrana

Drugo leto že izhaja naš tednik in verjemite, drage bralke, da prav vsako številko izdano z željo, da bi jo prebralo čim več naših ljudi, da bi jo prebralo tudi čim več naših žena, kajti potrebno je, da se seznamo z vsemi dogodki doma in v svetu. Vendar pa so nekatere stvari, ki zadevajo zlasti nas žene, matere in gospodinje. In zato smo vedno posvečali kotiček našega časopisa ženskim problemom, od zdaj pa jim bomo posvečali celo stran.

Zanima nas, kako ste zadovoljne z našo stranko, saj v uredništvu stremino, da bi vam prinesli čim več koristnega. Toda koristnega je veliko in izbrati moramo le najnajnejše, s čimer mislimo, da bomo ugodili kar največjemu številu bralke. Zato bi želeli, da bi naše bralke sporočale uredništu svoje želje in nam dajale vzpodbude, o čem naj pišemo, kaj jih najbolj zanima ip. Prav tako se lahko bralke obrnejo na nas, če rabijo kakšne nasvete o zdravju in boleznih, o otrocih, o vzgoji, o kuhanju in gospodinjstvu; prav na vse jim bomo odgovorili strokovnjaki, ki jih bomo za to naprosili. Prej nam to zaradi omejenega prostora ni bilo mogoče, zdaj pa, ko imamo celo stran, bomo tudi tem željam lahko ustregli. Mogoče vas otori pise stricu Milu in mu pošilja rešitve ugank in križank, pa še vi, draga bralka, priložite listek s svojimi predlogi oz. skrbmi in težavami, prav radi vam bomo odgovorili in pomagali. Prav tako nam lahko sporočite, kaj je pri vas novega, kako dela ženska organizacija, mogoče ste žene organizirale kak tečaj itd. Vaš dopis bomo priobčili v naši stalni rubriki na ženski strani: »Naše žene«.

UREDNIŠTVO

Kdor svoje stvari neguje, ta varčuje

To je star pregovor, ki so ga včasih bolj upoštevali kot danes. Res pa je, da s pravilno nego stvari ohranimo lepe in »nove« dolgo časa ter tako varčujemo pri izdatkih.

V prejšnji številki našega tednika smo vam povedali, kako lahko lepo in poceni očistite doma moško obliko. Če ste poskusile in vam je uspelo, ne dvomimo, da ste gotovo pripravljene popraviti še to in ono v garderobi svojega moža ali sina.

Pa poglejmo, kako lahko same uredite kravate. Znano je, da imajo moški radi lepo in čisto kravato, mi pa bomo ponosne, če bomo s svojim delom v temu pripomogle.

Torej o kravatah!

Temne, svilene kravate bomo čistile s špiritem ali z vodo, ki smo ji dodeli malo salmiaka. Kravato položimo na snano krpco na snažno krpo; temno, svileno krpico pa nametimo v špirit in z njo kravato na obeh straneh temeljito drgnemo. Ali:

Naše žene

DOLJNI ZEMON PRI ILIRSKI BISTRICI

Že od 1. novembra lani deluje v vasi splošnoizobraževalni tečaj, ki ga redno poseča 31 deklet in žena. Učijo se tudi praktičnega gospodinjstva, posebno veselje pa imajo z ročnimi deli in klekljanjem (čipkanjem). Redno in vestno posečajo udeleženke vsa predavanja in z

na pol litra topile vode damo 4 žlice salmiaka in s precej trdo ščetko, namočeno v tej raztopini, podrgnemo kravato na obeh straneh. Potem podrgnemo kravato s suho krpo in jo pustimo, da se posuši.

Končno kravato polikamo preko mehke, platenne cunje, ki smo jo namočile v kisovi voji. Pri likanju ne smemo likalnika preveč pritisnati, sicer se nam bodo na desni strani kravate poznali šivi, kar bo zelo kazilo.

Svetle, svilene kravate drgnemo s krpico, namočeno v čistem benzenu. Potem posušimo kravato s krompirjevo moko in jo drgnemo po dolgem z belo krpo. Potem ko smo s krtačo odstranile moko, kravato zlikamo prav tako kot smo opisali pri temnih.

Temne klobuke očistimo z vodo, ki smo ji dodali salmiak. Pri tem vzamemo polovico vode, polovico salmiaka ter s ostro krtačo klobuk dobro drgnemo. Ko mislimo, da je klobuk čist, ga zbirčemo s čisto krpo, napravimo z roko obliko, kakršno lastnik nosi ter ga nataknemo na lonec, da se posuši.

Ce so na klobuku mastni madeži, jih očistimo v obeh primerih najprej s čistim benzinom, potem pa ravnamo tako, kot smo opisali zgoraj.

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

ZADNJE PRIPRAVE ZA FLUOROGRAFSKO AKCIJO V KOPRSKEM OKRAJU

Še nekaj dni nas loči od pričetka fluorografiranja, to je rentgenskega slikanja. Občinski ljudski odbori so že pripravili spiske oseb, ki bodo slikane. Iz spiskov je razvidno, da pride v poštov nekaj nad 30.000 prebivalcev. Določene so že fluorografske baze, to je kraj, kjer se bo vršilo fluorografiranje. To so vsi kraji, kamor more priti srednje velik avtobus in kjer je le 50 oseb za pregled. Običajno bo to mesto pred šolo, zadržanim domom, kakšno večjo stavbo, kjer so potrebeni vsaj dve sobi. Ena soba bo služila kot pisarna za vpisovanje, kamor se bo vsak javil s pozivom, da mu izpolnijo fluorografski karton. Za vsak kraj je dolocena ura, kdaj bo prišla ekipa z rentgenom, koliko časa se bo v kriju mudila, ker bodo v eni uri pregledali 150 oseb. Zamudnikov ne bo, čakali, ker je čas točno odmerjen za ves dan in bo ekipa nepretrgano potavala po določenem razporedu iz kraja v kraj. Zato se bomo vsi zbrali s pozivi vsaj pol ure pred pričetkom na določenem kraju. Občinski odbori pa bodo poskrbeli, da bodo vsi tri dni pred pričetkom akcije dobili pozive, da se bodo vsi prebivalci gotovo udeležili slikanju,

za starejše in slabotne osebe pa preskrbeli za prevoz.

Pregledali in slikali bodo vse prebivalce, ki so stari nad 15 let. Otroke do včetega 14. leta starosti ne bodo pregledali, ker je pri taki masovni akciji težko z otroci, ki so nemirni, se boje, ne znajo zadržati dihanja ob času slikanja in zato so slike nejasne in neuporabne.

Delavec in uslužbenec — da se izognemo izgubi delovnega časa — bomo pregledali v kraju, kjer delajo.

Zato naj vsak, ki ne biva v kraju zaposlitve, vrne poziv za fluorografijo svojemu občinskemu odboru, poziv pa naj potrdijo, kjer dela, da se bo fluorografija udeležil v kraju, kjer je zaposlen.

Fluorografsko akcijo bosta izvršili dve ekipe Inštituta za TBC z Golnikom. Pričeli bodo dne 5. II. 1953, najprej v piranski in dekanski občini, nato pa občina za občino, dokler akcija ne bo končana dne 12. III. 1953.

Kot smo že omenili, fluorografski pregled je brezplačen, čeprav bo stala ta akcija več milijonov dinarjev. Toda v socialistični skupnosti je zdravje delovnega ljudstva najvažnejše.

Ker se zavedamo važnosti te akcije, se bomo fluorografirana udeležili prav vsi polnoletni.

Dr. Ivan Kastelic

Pletenine - letošnja moda

KAKO JIH PLETEMO, SIVAMO, LIKAMO IN PEREMO

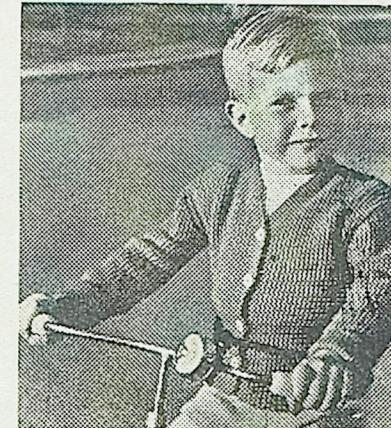
V naši modni prilogi smo vam že večkrat priobčili modele s kroji za posamezne puloverje, jopicje ali otreške garniture. No, nekatere modele smo objavili tudi brez kroja in tudi brez določenega »recepta«, koliko pentelj naj nasnujemo, kako naj pletemo in podobno. Danes pa naj vam povemo, zakaj in kako uporabljamo kroje.

Ko se odločimo splesti kar koli, je najbolje, da najprej napravimo krog. Potem vzamemo volno in ustrezojoče igle ter nasnujemo 25 do 30 pentelj in jih pletemo 5 do 10 cm visoko. Iz tega pletenja potem lahko zračujemo, koliko pentelj moramo nasnuti. Če vidimo pri tem poskusnem pletenju, da nam 3 pentelje dajo 1 cm in imamo na kroju napisano 54 cm, potem moramo za ta krog nasnuti 162 pentelj (54 x 3). Račun je torej zelo preprost, pletenje pa nam bo lepo uspelo. Zakaj moramo tako računati? Zato, ker ni vsa volna enaka, niti ne igle in tudi vsaka izmed nas plete drugače: ena trdo, drugo rahlo. Seveda pa morate potem pesti enakomerno in sicer tako, kot ste napletile vzorec.

Ko pletenje končamo, ga položimo na krog in pritrđimo z risalnico.

mi žebljički. To delamo na deski za likanje, če pa nam ta ne zadostira, napremo pletenje na tleh. Seveda moramo v obeh primerih podložiti belo krpo in tudi krog mora biti urezan iz čistega papirja.

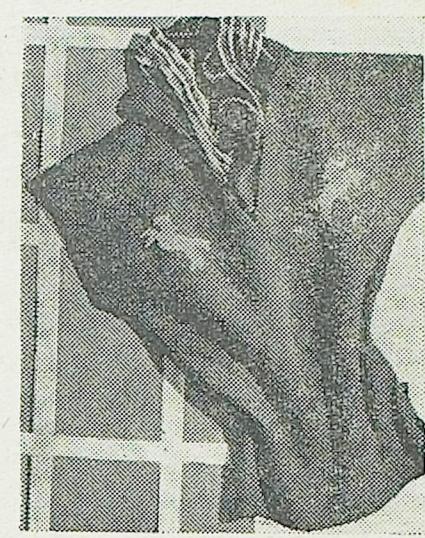
Ce smo pletle glade vzorec (same desne), potem ga zlikamo skozi vlažno krpo. Nikdar pa ne likamo vzorcev pletenja, ali robov, ki so pleteni iz ene desne in ene le-

ve pentelje. Pletenino z izdolbenim ali nametanim vzorcem samo napremo, položimo čez njeno vlažno krpo in pustimo čez noč ali še dlje, da se pletenje posuši.

Tudi pri zlaganju posameznih delov ni stvar tako preprosta. Najbolje je, da lepo naudarimo in potem na narobni strani šivamo strojni vvod takoj za prvo pentljijo na roču. Pri ročku pazimo, da ni nikdar nabran rokavni izrez, ampak roček. Šivamo vedno z enako volno.

Še nekaj besed, kako pletenje plemo. Milnica, v kateri peremo, naj

bo mlačna, toda rajši mrzla, kakor vroča. Ko je čisto, spiramo tako dolgo, tudi v mlačni vodi, da je voda čista milnih srag, na zadnje pa dodamo malo kisa, da nevtraliziramo ostanek lužnih snovi.

Pozimi je res vprašanje, kje bomo pletenje sušili. Vložite ga med čiste, brezbarvne krpe in dobro zavijte, da ga že

s tem malo posušite. Nato spet razgrnite in med barvasto pletenje vložite suho brezbarvno krpo. Za sušenje pletenin pa pripravite tako, kakor vidite na sliki. Med dve vrvi pripnите s ščipalkami brisačo ali kaj podobnega, nanjo pa položite pletenje. Še nekaj! Zlasti pri barvastem pletenju pazite, da ga ne sušite na toplem, ker se barve rade razlijejo.

Načrti ženina in mu dajeta zadnje navete, kako naj se vede do svoje žene. Ženin ji mora tudi pomagati oditi poročno obliko, imenovan jarde.

Na svatbi dosti jedo in piyejo. Izjema je le nevesta, ki se mora topiti v solzah. V ta namen so jo preskrbeli z nekaj ducati svilemih robec, s katerimi si bruse solze sreče ali pa tudi žalost, če ji starši niso izbrali pravega ženina. Toda če je srečna ali nesrečna mora pretakati solze, ker je na Koreji pač tak običaj.

O polnoči začnejo nevesti snemati venec in misliti na počitek. Najprej se poslovijo nevesta, nato ženin.

Takšni so bili poročni običaji na Koreji. Kako je danes ne vemo, kajča dežela je razrušena, korejsko ljudstvo pa je padlo v največjo bedo in rovčino.

ŽENE PO SVETU

KOREJSKA POROKA

Kakov povsod, imajo tudi na Koreji ob poroki posebne navade. Dekle se mora pripraviti na vse tiste dolžnosti in navade, ki jih bo prevezla kota nova gospodinja. Zato mora vežbati pri ženinovo materi. Nekej tednov pred poroko pride nevesta v ženinovo hišo, tam pomaga in se priuči navadam ženinove družine. Tašča jo uči kuhanja, postreže, pospravljanja in ostalega gospodinjstva. Ta »predporočni tečaj« mora napraviti vsaka korejska nevesta.

Glavni namen zakona so otoči in tega se korejska nevesta močno zaveda. Se predno se poroči, mora imeti pripravljeno vse potrebno perilo in oblike za svoj naraščaj. Na Koreji smatrajo število sedem za srečno in zato tudi vsi pričakujejo, da bo mlada žena imela vsaj sedem otrok, seveda največ sinov. Kajti žena velja le toliko, kolikor sinov rodi. Od tega ni odvisna samo njena sreča, ampak vse njen posredovanje v moževi hiši.

K poroki se korejska nevesta prisluhi na solidnem, kmečkem vozlu, ki ga vleče vol. Vola pa jaha ženin. Za njuno se vrste sorodniki in povabljeni svatje. Nevesta je oblačena v belo, svileno oblike, prav tako ženin, ki ima na glavi še turban iz konjske žime. Poročni obred se konča z besedami: »Ta pogodba vaju oba, da sta let nikdar ne pozabljajo drug na drugega.« Potem spije ženin nekaj pozirkov vina, ki ga ponudi še svoji nevesti. To je zadnji dokaz, da sta se zares vzela.

Predno prestopi nevesta hišni prag začno svatje in sorodniki divje vpijeti, da bi pregnali zle duhove, ki hodo nevete v novem življenju, ki ga je pravkar pričela. Mati in tašča pa se lo-

čita zdravljeno.

Predno prestopi nevesta hišni prag začno svatje in sorodniki divje vpijeti, da bi pregnali zle duhove, ki hodo nevete v novem življenju, ki ga je pravkar pričela. Mati in tašča pa se lo-

čita zdravljeno.

Še sva potem obiskala marsikate-

rova vas in tako zbrala vsak lepo-

knjižnico, ob kateri sva potem sko-

zi več let prebila vse proste ure.

Mojega prijatelja ni ved. Umrl je zaradi zastrupljenja po modrasovem piku. Težko mi je bilo po njem, ker sva se tako razumela. Povedal sem ti tisti, da boš ob kaki pri-

ločnosti napisal nekaj besed spo-

mina. *

S tem izpolnjujem željo prijate-

lju in upam, da bo marsikateremu

mlademu človeku dalo misli.

Ob tednu slovenske knjige pa naj bo

še moj skromni prispevek hvalež-

nosti vsem tistim, ki knjige pišejo.

V težkih dneh okupacije je bila e-

dino knjiga tista, ki je vsem Pri-

morcem in meni samemu lajšala

težke dni, svetila kot živa lučka v

temi in vzbujala upanje na boljše življenje.

P. A. Ogarev

Ostali so brez strašev, brez strehe in brez kruha

11

Celjski Kladivar v Kopru

V soboto je priselo v Koper nogometno moštvo celjskega Kladivara, ki je v jesenskem delu prvenstva v vzhodni slovenski ligi zasedlo drugo mesto. V pri tekmi s koprsko Auroro so Celjanji pokazali odličen nogomet in zasluzeno zmagali z visokim rezultatom 7:1. (3:0) Kladivar bo igral med tednom še s koprskim Proleterjem, pogajanja pa so še za tekme v Dekanah in Piranu.

Tekma z Auroro je že v samem začetku pokazala, da domači ne bodo kos tehnično boljšemu in razigranemu nasprotniku. Glavna moč Kladivara je bila v uigranosti vsega moštva in v doslednem sprovajajuju W sistema. Celjanom moramo razen tega priznati, da ima njihova igra polno duhovitih kombinacij, ki bi zmedle verjetno tudi boljšega nasprotnika, kakor je bila Aurora. Domačinom ni šlo nič kar po volji in je prava sreča, da rezultat ni bil še višji. Čeprav Aurori ne gre odrekat tehničnega znanja in požrtvovalnosti posameznikov, je vendar glavna stvar za uspeh sistem igre in požrtvovalnosti ekipe kot cele. Aurora se bo moral končno le oprijeti enega sistema igre in tega izpoljnjevati, ne pa da s spreminjačem sistema od igre do igre vnaša zmedo med lastne vrste.

V drugi tekmi so se celjski nogometni pomerili s Koprskim Proleterjem. Rezultat 1:1 (0:0) je vsekakor velik uspeh za domačine, ki so vso tekmo igrali z veliko borbenostjo in požrtvovalnostjo ter s tem nadoknadiли pomanjkljivo tehnično znanje. Pri gostih smo opazili precej slabšo igro od nedeljske z Auroro, kar pa gre v dobrši meri na račun utrjenosti moštva, ki mu je bila to druga tekma po dvomesecnem presledku. Vodilni gol za domača je zabil v sredi drugega polčasa Petrović, iznaneil pa je v zadnjih minutih igre Dobrje, s krasnim strehom z razdalje 25 m. Pri Proleterju so pokazali najboljšo igro Ladjanec, Veselin. Kričaj in Filipovič.

V ponedeljek zvečer je bilo tudi srečanje v namiznem tenisu med celjskim Kladivarem (moštvo je bilo sestavljeno iz vrst nogometarjev) in koprskem Proleterjem. Zmagal je Proleter z rezultatom 5:0. Moštvo Proleterja so zastopali Omladič, Babič in Venturini.

V soboto se je končal prvi tečaj telovadnih yadičev koprskega »Partizana«. Rezultati so zelo zadovoljivi in mladinci in mladinke bodo lahko z osnovnim znanjem, ki so si ga tu pridobili, mnogo koristili razvoju telesne vzgoje na podeželju. Rezultat tega tečaja bo imel prvi odmet že v tem mesecu v Dekanah, Šmarjah in v Kortah, kjer bodo ustavnovili društva za telesno vzgojo »Partizan«.

VELIKO zanimanje za telovadbo na Tolminskem

Čeprav je telesna vzgoja v telesno-vzgojnih društih in po šolah v tolminskem okraju na razmeroma nizki stopnji, je vendar opaziti med mladino za to področje udejstvovanja vsek dan večje zanimanje. Prav vsi se trudijo, da bi odpravili posledice fašističnega jarja in preteklosti.

V okraju je danes le nekaj telovadnic in igrišč, pa še ta ne odgovarjajo sodobnim telesnovzgojnima zahtevam. V manjših krajevih seveda sploh nimajo ničesar. Veliko pomanjkanje je tudi telovadnih rekvizitov, zlasti pa telovadnega orodja.

Klub tečavam je zlasti mladina pripravljena premagati vse ovire in to dokazujejo tudi lanskoletni rezultati. Na okrajnem mladinskem festivalu je nastopilo 5.000 telovadcev, med letom pa so bila številna tekmovanja za naslove sektorskih in okrajnih prvakov.

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Milko Štolfa — Tiska tiskarna »Jadrana« v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorijeva ulica 26, tel. 170, poštni predel 2 — Številka telefona racuna pri Narodni banki v Kopru 657-T-162 Letna narodnina 500 din, polletna 250 in četrletna 130 din.

Postojnsko TD „Partizan“ je podalo obračun svojega dela

Za letos je sestavil odbor za telesno vzgojo sveta za prosveto letni načrt dela, v katerem se med drugim predvideva 9. februarja meddrusveno tekmovanje v tečih in skokih na Lokvah ter številna druga smučarska tekmovanja in tečaji, razni telovadni nastopi ter lahkoatletske in plavalne tekmve v poletnih mesecih. Razen tega bodo športna društva posvetila vso pažnjo dvigu novih kadrov, odbor za telesno vzgojo pa bo mudil vso pomoč telovadnim društvom »Partizan« pri organizaciji voditeljskih tečajev.

Glede na vse to je mimo potrebno, da bi se po vseh sedežih občin uredile telovadnice, športna igrišča ter igrišča za najmlajše. Okrajni ljudski odbor je pripravljen pomagati, seveda pa bo treba tudi v društvenih več iniciativnost za premagovanje raznih, predvsem materialnih tečajev.

Turnir za prvenstvo Kopra

V torku se je začel šahovski turnir za letošnje prvenstvo Kopra, v katerem sodeluje 18 igralcev. Trije ali štiri pravoplaširani igralci bodo sodelovali na turnirju za prvenstvo jugoslovenske cone STO.

Pretekli teden je bil tudi občni zbor šahovskega društva Koper. Člani so med drugim ugotovili, da je društvo doseglo lani pomembne uspehe v meddrusvenih tekmovanjih v temi in izven nje in da je po številu tekmovanj med najaktivnejšimi na Primorskem. Kljub temu pa je treba ugotoviti, da se je posvetilo premalo pozornosti razvoju šaha med mladino in na podeželju. Prav temu vprašanju bo treba letos posvetiti več pozornosti, saj je pri nas še vedno nekaj mladincev, ki bolj ljubijo pijačevanje in kvaritanje kakor pa zdravo zabavo.

Na občnem zboru so tudi sklenili, da bo treba več storiti za dvig kvalitet igralcev. V ta namen bodo organizirali predavanja na področju šahovske teorije.

Državna namiznoteniška zveza je objavila rang listo najboljših jugoslovenskih namiznoteniških igralcev. Na prvem mestu je državni prvak Vilim Harangozo, zmagovalec nedavnega mednarodnega turnirja v Parizu.

RADIO - OGLASI - OBJAVE

SPORED NAJAVAŽNEŠIH ODDAJ od 7. do 13. februarja 1953

SOBOTA 7. II.: 14.30 Jezikovni program; — 18.30 Morja široka cesta: 18.50 Glasbene slike morja — RIAS s svojimi solisti — 21.30 Od sobote do sobote — Glasba za plez in razvedri. — NEDELJA 8. II.: 8.30 Za naše ikonolevc — 9.00 Mladinska oddaja: Mačeha in pastorka, izvajajo dijaki nižje gimnazije v Kopru ter pogovor s pionirji — 13.45 Glasba po željah — 15.00 Z mikrofonom med našim ljudstvom — 15.20 »Tam gori za našo vasjo« — 16.10 Slušna igra: Brown »Pesem gospodične Rodgers« — 17.30 Jugoslavija v pesmi in glasbi — 18.30 Slovenska pesem po slovenskem Jadranu. —

PNEDELJEK 9. II.: 11.00 Igra orkester JLA iz Portoroža — 11.30 Žena in dom — 14.30 Iz športnega sveta 17.40 Zagorski in primorski narodne pesmi. — TOREK 10. II.: 14.30 Strani naše zgodovine — 17.30 Igrajo godbe na pihalu — 18.30 Jezikovni pogovori Jožeta Pahorja — 18.40 Koncert violinista Igorja Ozima — 20.00 G. Verdi: »Rigoletto«, opera v 3 dejanjih — 22.00 Glasha za plez, — SREDA 11. II.: 13.30 Šolska ura: Mladina, telovadba in šport — 14.30 Kulturni razgledi — 17.40 Jugoslavija v pesmi in plesu — 20.30 Koncert komornega zboru iz Trsta p. v. U. Vrabca — 21.00 Radijski roman: Lucrezia Borgia. — ČETRTEK 12. II.: 14.20 Od Triglavca do Jadranu — 17.30 Iz priljubljenih oper — 18.30 Iz ljudske revolucije — 18.40 Pojo veliki vokalni ansamblji.

REPERTOAR

Ljudske gledališča v Kopru:

Nedelja, 8. II. ob 20.: Mira Pučova: »Operacija« (premiera)

Torek, 10. II. ob 20.: Pero Budak: »Metež« gostovanje SNG iz Trsta

Sreda, 11. II. ob 15.: Pavel Golja: »Snegulča« gostovanje SNG iz Trsta ob 20.: Pero Budak: »Metež« gostovanje SNG iz Trsta

Sobota, 14. II. ob 20.: Mira Pučova: »Operacija« (I. repriza)

Zivljenjepis maršala Tita, ki ga je napisal Vladimir Dedijer, je vzbudil veliko zanimanje po vsem svetu. Objavljajo ga veliki listi v vseh jezikih. V slovenščini ga bo izdala Cankarjeva založba, ki bo v kratkem razpisala za to obsežno delo subskripcijo in razposlala naročilnike.

UDOVIC GERVAZIJ — kovačna mehanična delavnica v Kopru sprejema raznovrstna popravila in izdeluje nove štedilnike po ugodnih cenah. Poslužite se Zadružne mehanične delavnice v Kopru, ki opravlja raznovrstna popravila vseh motornih vozil in poljedelskih strojev.

ZAHVALA Podpisani Metlika iz Sv. Antona se zahvaljujem tovarišem dr. Štruklju in Turku iz bolnice v Izoli za uspešno operacijo na želodecu, po kateri se počutim popolnoma zdrav, ter jima želim mnogo sreče in uspehov pri delu. Zahvaljujem se obenem našemu LO in Kmetijski zadrugi za pomoč, posebno predsedniku KZ tov. Nikakuju. Metlika

Nagrada križanka

Besede pomenijo
Vodoravno: 1. izraz žalosti, 7. smrtni boj, pojemanje, umiranje, 9. del telesa, 10. arabski žrebec, 11. prastaro mesto v Asiriji, 14. starim Rimljancem varuh domačega ognjišča, 15. glavni števnik, 17. roman Maksima Gorkega, 18. stare dolžinske mere, 20. vzklik, 21. grška črka, 23. zaničljiv izraz za sivo staro, 26. začetnici največjega slovenskega pisatelja, 27. denarna enota, 29. zakrivljen turški meč, 31. žensko ime.

Navpično: 1. sanje (srbohr.), 2. del njive, 3. umoslovec, kdor se bavi z naukom o pravilnem mišljenu, 4. poznat, 5. dva zaporedna sočasniki, 6. snov, tvarina, gmota, 12. zemlja, 13. odločitev, odcepitev: umetniška smer, ki se je odcepila od idealizma, 16. zapisek, kratko poročilo, 17. osebni zaimek (v množ.), 19. lev (srbohr.), 22. glavno mesto evropske države, 24. dragocen kamen, 25. reka v severnem delu Arabije, 28. žensko ime, 30. kratica za »tako daljek«.

1	2	3	4	5	6
7					8
9					10
	11			12	
13				41	
15	16	17			
18	19			20	
21			22		
23		24		25	
26		27		28	
29	30				
A	31				

RAZPORED FLUOROGRAFIJANJA I. EKIPE (mobilni aparat)

(Prvi podatek je datum, drugi delovni čas, tretji kraj in število prebivalcev.)

9. februarja — 8.30—12: Osp, KLO, 305; 14—15: Socerb, avto glavna cesta, 62.

10. februarja — 8—9.30: Gregorčič, Ljudski dom, 120; 10—11.30: Sv. Anton, zadružni dom, 342; 14—16: Kavaliči, H. Černec, 90.

11. februarja — 8—12: Marezige, šola, 449; 14—15.30: Lopar, KDZ, 156.

12. februarja — 8.30: Kortina, šola, 54; 9.30—12: Boršt, šola, 286; 13.30: Labor, šola, 153; 15.30—16.30: Glem, Mladinski dom, 118.

13. februarja — 8—10: Babiči, KDZ, 217; 10—11.30: Čentur, sedež SIAU, 110; 13—15: Vanganel, zadružni dom, 130; 16—17: Montinjan, sedež SIAU, 88.

14. februarja — 8—12: Potok, Pob. Rudi, 112.

RAZPORED FLUOROGRAFIJANJA II. EKIPE (stabilni aparat)

Piran 6., 7., 9., 10., 11., 12. in 13. februarja.